

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Projekt jest realizowany w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju
Społecznego 2021-2027
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
„Wspieranie transformacji energetycznej w Wielkopolsce Wschodniej”
FERS.01.05-IP.08-0490/23

Kwalifikacja :

Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City

Manual dla słuchacza

„Wspieranie transformacji energetycznej w Wielkopolsce Wschodniej”

FERS.01.05-IP.08-0490/23

Realizator Projektu: Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich , ul. Zagórska 3a, 62-500 Konin

Tel 632491262

www.wskm.edu.pl

Manual dla nr 1

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Geneza koncepcji zrównoważonego rozwoju.

MANUAL stanowi zestaw cytatów oraz tekstów zaczerpniętych z załączonej bazy literaturowej, jako przewodnik po tematyce objętej wykładami.

Czas zajęć: 4 h

Warunki realizacji: Wykład , praca zbiorowa, zajęcia w grupach, indywidualne zadania - zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: Wykład ,dyskusja, burza mózgów, dyskusja,

Cele ogólne:

Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: Zrównoważony rozwój, koncepcje zrównoważonego rozwoju, zna raporty związane z tym obszarem ,
2. określa wielkości i cechy charakterystyczne zrównoważonego rozwoju
3. wskazuje i wyjaśnia proste mechanizmy występujące w procesach zrównoważonego rozwoju.
4. wie, z jakich źródeł należy korzystać gromadząc dane na temat zrównoważonego rozwoju, jego genezy, raportów i planów działań, zmian klimatycznych, ochrony środowiska.

Efekty uczenia: 1A analizuje segment rynku (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: -. Pytania sprawdzające: Jak można wyróżnić przyczyny pogłębiającego się kryzysu ekologicznego? Jakie są negatywne przejawy kryzysu ekologicznego zdiagnozowane w raporcie U Thanta ? Jaka jest podstawowa teza raportu Granice wzrostu „Meadowsów” ? Odwołując się do raportu „Mnożnik 4”, wskaż ekologiczne rozwiązania realizujące zasadę „podwójnego dobrobytu przy dwukrotnie mniejszym zużyciu zasobów naturalnych”, przedstawioną w raporcie. Podaj definicji zrównoważonego rozwoju zawartą w raporcie Brundtland. Jakie są podstawowe Wożenia Agendy 21? Wymień podstawowe dokumenty konstytuujące koncepcji zrównoważonego rozwoju. Wymień co

najmniej pięć spośród 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Podaj cel główny i cele szczegółowe polskiej Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. Jakie przykłady dobrych praktyk implementacji założeń Nowej Agendy 2030 można zidentyfikować w polskich działaniach?

Środki dydaktyczne: analiza literatury przedmiotu, analiza konkretnych raportów i artykułów (materiały ksero, scany,)

Przebieg zajęć

1. **Część organizacyjna:** Prowadzący przedstawia wstęp do zagadnień objętych wykładami. Omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.

2. **Część wprowadzająca:**

Prowadzący przedstawia wstęp do zagadnień objętych wykładami zachęca studentów (słuchaczy) do dyskusji na ten temat zrównoważonego rozwoju oraz działań i dokumentów istniejących w przestrzeni publicznej dotyczących tej problematyki.

3. **Część właściwa:**

1. **Geneza koncepcji zrównoważonego rozwoju;**

Koncepcja zrównoważonego rozwoju pojawiła się jako odpowiedź na rosnące zaniepokojenie możliwościami ekosystemu ziemskiego podźwignięcia presji wywoływanej przez aktywność człowieka. Jej celem stało się prewencyjne wyeliminowanie, albo przynajmniej ograniczenie, nierównowagi między wzrostem gospodarczym a rozwojem społecznym oraz między rozwojem społeczno-gospodarczym a środowiskiem przyrodniczym (Poskrobko 2009). To właśnie człowiek zbyt długo nie brał odpowiedzialności za swoje działania, czym doprowadził do obniżenia jakości życia własnego i innych istot żywych, czego przykładem są np. choroby wynikające z degradacji środowiska, różnego rodzaju zanieczyszczenia czy wreszcie ograniczenie przestrzeni życiowej (Kuzior 2006).

2. **Kryzys ekologiczny lat 60. XX wieku**

Koncepcja rozwoju zrównoważonego pojawiła się i rozwinęła w nieprzypadkowym momencie dziejowym. Jej źródła należy szukać w swoistym przebudzeniu opinii publicznej w latach 60., które zbiegło się w czasie z rozwojem mediów. Dzięki trafiającym do prasy codziennej i telewizji informacjom o katastrofach ekologicznych i związanych z nimi zagrożeniach dla ludności, rozbudzono

przekonanie o globalnej odpowiedzialności za nawet lokalne zmiany w środowisku. Rosnąca świadomość społeczności międzynarodowej doprowadziła do rozwoju współpracy w zakresie ochrony środowiska (Kenig--Witkowska 2011). Koncepcja rozwoju zrównoważonego powstała zatem jako odpowiedź na rosnące zaniepokojenie ówczesnym charakterem relacji człowieka i środowiska oraz ich skutkami.

3. Raporty dla Klubu Rzymskiego;

Raport to odpowiedź na chęć zaangażowania się ludzi nauki, biznesu i polityki w dyskusję nad globalną odpowiedzialnością. W raporcie Granice wzrostu przygotowanym przez Klub Rzymski (Meadows i in. 1973) pojawiały się wręcz katastroficzne wizje przyszłości planety związane z wyczerpalnością zasobów. Zwrócono w nim uwagę na zagrożenia generowane przez przyspieszenie procesów industrializacji czy eksplozję demograficzną i powiązano z nimi problem głodu i ubóstwa a także negatywne zmiany w środowisku (spadku jego jakości i dynamicznego ubytku zasobów). Raport pozostawał w zgodzie z koncepcją Malthusa i tak jak ten XIX-wieczny myśliciel zakładał sytuację, w której dojdzie do swego rodzaju przesilenia : Ziemia osiągnie granicę wzrostu, dojdzie do spadku możliwości produkcyjnych, co doprowadzi do spadku globalnego zaludnienia. W celu uchronienia się od tej sytuacji autorzy raportu zaproponowali postulat tzw. wzrostu zerowego, czyli zamrożenia wzrostu gospodarczego na osiągniętym poziomie jako strategii przetrwania ludzkości. Postulat ten wzbudził liczne kontrowersje (Ciążela 2007). Interpretowano go bowiem przede wszystkim jako stanowisko uzasadniające utrzymanie różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego na świecie na ówczesnym poziomie. Bez względu na ocenę koncepcji wzrostu zerowego nie można raportowi Klubu Rzymskiego odebrać zasługi rozpoczęcia na poziomie międzynarodowym dyskusji nad problemami rozwojowymi.

Po ogłoszeniu przez Klub Rzymski tego słynnego raportu, pojawiły się różnego rodzaju inicjatywy badawcze, które zmierzały do określenia stopnia, w jakim dotychczasowa działalność człowieka zbliżyła go do momentu, w którym dojdzie do swoistego przesilenia czyli presja człowieka osiągnie maksymalną dla tolerancji ziemskiego systemu siłę. Badania te pokazały, że ludzkość przekroczyła już granice wzrostu. Mówi się wręcz o „przestrzeleniu” przez ludzkość granic wzrostu, czyli

dopuszczalnej, bezpiecznej wielkości natężenia aktywności gospodarczej i poziomu zaludnienia Ziemi (Forrester 1971, 1995, za :Michnowski 2008).

4. Raport Brundtland;

Pojęcie „zrównoważony rozwój” występuje w przestrzeni publicznej od wielu lat a co najmniej od 1987 r. od raportu Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju (tzw. Komisji Brundtland). Autorzy dokumentu podjęli próbę definicji pojęcia zrównoważonego rozwoju i ich ujęcie jest bodaj najbardziej popularne: zrównoważony rozwój to rozwój zaspokajający potrzeby obecnych pokoleń bez pomniejszania możliwości zaspokajania swoich potrzeb przez pokolenia, które nastaną w przyszłości. Tak rozumiany rozwój ma oznaczać wzrost gospodarczy przy jednoczesnym sprawiedliwym podziale płynących z korzyści oraz poszanowaniu środowiska naturalnego, którego zasoby są ograniczone.

Od 1983 roku w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych rozpoczęła działalność Komisja O N Z ds. Środowiska i Rozwoju. Kierownictwo nad nią objęła premier Norwegii –Gro Harlem Brundtland. Głównym efektem jej prac było opracowanie raportu pt. Nasza wspólna przyszłość. Obok rozważań nad ówczesnymi wyzwaniami, takimi jak utrzymanie odpowiedniego poziomu produkcji żywności na świecie czy ograniczenie wielkości zasobów wykorzystywanych w przemyśle, jego znaczenie wiązało się przede wszystkim ze zdefiniowaniem w nim po raz pierwszy pojęcia zrównoważonego rozwoju.

Raport Komisji O N Z opublikowano w 1987 roku. Warto przypomnieć, że jego treść nie ograniczała się do przywołania niepowodzeń ludzkości. Był to raczej bilans, w którym uwzględniono także odniesione dotychczas sukcesy (Pawłowski 2007) : spadek umieralności niemowląt, przedłużenie przeciętnego wieku życia, wzrost wskaźnika skolaryzacji, spadek analfabetyzmu wśród młodzieży oraz szybszy wzrost produkcji żywności w stosunku do tempa wzrostu liczby ludności. Z drugiej strony podkreślono natomiast problem pogłębiającej się przepaści między krajami Północy a Południa w zakresie wspomnianych osiągnięć. M. Adamowicz i A. Smarzewska (2009) omawiają relacje różnego rodzaju kapitałów (przyrodniczy, antropogeniczny – ekonomiczny i kulturowy oraz ludzki) w kontekście stopnia trwałości rozwoju:

- słaba zasada trwałości, czyli doskonała substytucja kapitałów – różne rodzaje kapitału są substytutami, należy zachować jednak wielkość kapitału całkowitego,
- wrażliwa zasada trwałości, czyli ograniczona substytucja kapitałów – całkowita wielkość kapitału pozostaje zachowana, a kapitały (antropogeniczny i przyrodniczy) mogą stanowić w pewnych granicach substytuty,
- silna zasada trwałości, czyli komplementarność kapitałów – każdy kapitał zostaje zachowany, są one względem siebie komplementarne, choć niesubstytucyjne,
- restrykcyjna zasada trwałości, czyli zakaz uszczuplania każdego z kapitałów – zasoby

5. **Szczyt Ziemi w Rio (1992) – założenia Agendy 21;**

Najważniejszy efekt Szczytu Ziemi stanowiły przyjęte na nim dokumenty i konwencje (Bocian 2009, Kozłowski 2007b) :

- Deklaracja w sprawie środowiska i rozwoju (znana jako Deklaracja z Rio lub Protokół z Rio) – zawiera 27 zasad ogólnych, praw i obowiązków, które mają stanowić podstawę do budowy nowych relacji (nowego ładu) między państwami, narodami i grupami społecznymi,
- Agenda 21 – zbiór zaleceń i działań na rzecz ochrony środowiska niezbędnych do podjęcia u progu XXI wieku,
- Konwencja w sprawie zmian klimatu – mówiła o potrzebie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, aby zapobiec antropogenicznie zintensyfikowanemu efektowi cieplarnianemu,
- **Konwencja o zachowaniu różnorodności biologicznej – mówiąca o konieczności zapewnienia równoprawnej ochrony fauny i flory,**
- Deklaracja zasad współpracy na rzecz rozwoju, ochrony i użytkowania wszystkich lasów.

Szczyt Ziemi w Rio przyniósł konkretne zapisy dotyczące kształtu koncepcji zrównoważonego rozwoju. Rok 2000 i wkroczenie świata w nowe milenium stało się dobrym pretekstem do kolejnych wielkich spotkań przedstawicieli społeczności międzynarodowej, mających na celu podsumowanie dotychczasowych osiągnięć w zakresie wdrażania koncepcji rozwoju zrównoważonego oraz przyjęcie nowych

wyzwań. Zorganizowany w 2000 roku Szczyt Milenijny Organizacji Narodów Zjednoczonych przyjął Milenijne Cele Rozwoju. Odnoszą się one do podstawowych problemów globalnych, a ich realizacja przewidziana została na 2015 rok a zatem w raczej krótkim horyzoncie czasowym.

6. Implementacyjny plan działań z Johannesburga (2002)

z których najważniejsze to:

1. do 2015 r. zmniejszenie o połowę odsetka światowej populacji której dochód wynosi mniej niż 1 USD dziennie
2. zmniejszenie o połowę odsetka ludności cierpiącej głód i niedożywienie,
3. dostępu do, czystej bezpiecznej wody pitnej ,
4. do 2020 r. osiągnięcie znaczącej poprawy życia co najmniej 100 milionów mieszkańców slumsów,
5. ustanowienie światowego funduszu solidarności w celu wyeliminowania głodu i ubóstwa (złożenie dotyczyło dobrowolnego charakteru wkładu państw, sektora prywatnego i obywateli),
6. opracowanie krajowych i lokalnych programów na rzecz zrównoważonego rozwoju
7. rozwój mikro i małych przedsiębiorstw
8. rozwój społeczności wiejskich
9. poprawę statusu ekonomicznego i społecznego kobiet oraz ochrona dzieci,
10. zapewnienie równości płci i równości. szans, powszechnej edukacji i likwidacji analfabetyzmu.

Założenia te korespondują a milenijnymi celami rozwoju.

7. Przyszłość jakiej chcemy

W dokumencie „Przyszłość jakiej chcemy”, w którym wszyscy ludzie w każdym czasie mają fizyczny, społeczny i ekonomiczny dostęp do wystarczającej ilości bezpiecznego i pożywnej jedzenia, które zabezpiecza ich potrzeby i preferencje żywieniowe niezbędne dla zdrowego i aktywnego życia

„Przyszłość jakiej chcemy” akcentuje wkład małych gospodarstw rolnych oraz kobiet w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego. Zwiększanie zrównoważonej produkcji rolnej jest możliwe jednak wymaga inwestycji w infrastrukturę rolną oraz badania naukowe.

Istotne jest też promowanie praktyki przeciwdziałające marnotrawstwu żywności, wsparcie instytucjonalne oraz kształtowanie świadomości zrównoważonego rozwoju nie tylko wśród rolników ale także wśród decydentów.

Dlatego postulowany jest dalszy rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych i powszechny dostęp do informacji publicznej. Rozwój technik informacyjnych, czy szerzej technologii informacyjno-komunikacyjnej stawia przed użytkownikami (podmiotami społeczeństwa informacyjnego) nowe wyzwania, które mają charakter zróżnicowany i wieloaspektowy.

8. Nowa Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju do 2030 roku

1969 – Raport U'Thanta Człowiek i jego środowisko.

1972 – Konferencja w Sztokholmie i powołanie UNEP.

1973 – Raport Klubu Rzymskiego Granice wzrostu.

1986 – Deklaracja ONZ o prawie do rozwoju.

1987 – Raport Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju Nasza Wspólna Przyszłość (Raport Brundtland).

1992 – Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro.

Zrównoważony rozwój – koncepcja rozwoju ekonomiczno-społecznego, która zakłada, że zaspokajanie obecnych potrzeb powinno odbywać się bez uszczerbku dla możliwości realizacji swoich potrzeb przez przyszłe pokolenia. W tym ujęciu rozwój widziany jest jako ustawiczny i dynamiczny proces, w którym dąży się do zintegrowania jego trzech obszarów: wzrostu gospodarczego połączonego z równomiernym podziałem korzyści, rozwoju społecznego opartego na sprawiedliwości społecznej oraz podjęcia odpowiedzialności za ochronę zasobów naturalnych i środowiska.

Zadania :

1. wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie.
2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować dobrobyt.
3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie.
4. Zapewnić wszystkim ludziom edukację wysokiej jakości
5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt
6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody
7. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do stabilnej zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie.
8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi.
9. Budować stabilną infrastrukturę ,promować zrównoważone uprzemysłowienie i innowacyjność .
10. Zmniejszyć nierówności w krajach i pomiędzy krajami
11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi oraz sprzyjające włączeniu społecznemu.
12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji.
13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom
14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony.
15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymywać proces degradacji gleby oraz powstrzymywać utratę różnorodności biologicznej.
16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje

17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

9. Część podsumowująca: Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie dyskusji oraz pytań dotyczących podstawowej terminologii.

10. Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. materiały ksero - case study
2. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
3. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
4. REGIONALNE SAMORZĄDOWE CENTRUM EDUKACJI EKOLOGICZNEJ przy Sejmiku Samorządowym we Wrocławiu SZCZYT ZIEMI: Rio'92 AGENDA 21 PRZEWODNIK DLA SAMORZĄDÓW. Wrocław 1993
5. POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU CENTRUM KONGRESOWEGO ICE KRAKÓW
- 6.Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022
7. tablica, komputer, projektor

Manual dla nr 2

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

1. Temat zajęć: Transformacja energetyczna Wielkopolski Wschodniej. Regionalne Inteligentne specjalizacje .

Czas zajęć: 5 h

2. Warunki realizacji: praca zbiorowa ćwiczenia indywidualne oraz zespołowe zgodnie z normami oświatowymi. Dyskusja. Przedstawianie lokalnych – gminnych działań.

3. Metody nauczania: Wykład, dyskusja, burza mózgów, dyskusja, przedstawianie lokalnych problemów.

4. Cele ogólne:

Uczestnik: wyjaśnia znaczenie pojęć:

1. Transformacja Wielkopolski Wschodniej.

2. Inteligentne specjalizacje Wielkopolski, Wielkopolski Wschodniej. Znaczenie inteligentnych specjalizacji w procesie transformacji oraz ich rola w zrównoważonym rozwoju.

3. Transformacja energetyczna wskazuje i wyjaśnia poszczególne cechy planu i scenariuszy transformacji.

4. Sprawiedliwa transformacja wie, z jakich źródeł można uzyskać dofinansowanie.

5. Efekty uczenia: 3A monitoruje realizację kontraktu (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: – Potrafi opisać problemy związane z transformacją gospodarczą i społeczną subregionu konińskiego, zna scenariusze transformacji. Potrafi przedstawić działania samorządów (powiatowych i gminnych) w ramach transformacji. Zna strategię rozwoju gmin i powiatów. Wymienia źródła finansowania procesu transformacji. Jakie działania są realizowane w twojej gminie. Jakie są inteligentne specjalności w Wielkopolsce i w subregionie konińskim.

Środki dydaktyczne: analiza literatury przedmiotu, analiza raportów. Analiza strategii lokalnych i regionalnych.

Przebieg zajęć

1. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące się do zagadnień związanych ze zrównoważonym rozwojem. Przedstawia zmiany gospodarcze i społeczne na świecie. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.
2. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę transformacji w Wielkopolsce Wschodniej. Przedstawienie sytuacji gospodarczej w sytuacji wyczerpania źródeł węgla. Przedstawienie podobnych sytuacji w Niemczech (Cottbus), Czechach (Nitra). Strategie rozwoju aglomeracji, regionu oraz gmin.

3. Część właściwa:

Prezentacja i dyskusja na temat transformacji gospodarczej, społecznej i energetycznej Wielkopolski Wschodniej.

Transformacja Wielkopolski Wschodniej.

Rozwój subregionu Konińskiego jest zagrożony w związku z przewidywanym ograniczaniem działalności jego głównego podmiotu gospodarczego – Grupy Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin (ZE PAK) S.A. Górnictwo węgla brunatnego oraz oparta na nim energetyka przez wiele lat stanowiła o obrazie gospodarczym regionu konińskiego. Obecne pojawia się zagrożenie, które wynika z wyczerpywania się zasobów węgla brunatnego, a w konsekwencji zmniejszania się możliwości produkcji energii, stanowiącej główne źródło zysków Grupy. Sytuacja grupy przełoży się na zwolnienie gospodarcze subregionu, głównie poprzez likwidowanie dobrze płatnych miejsc pracy oraz spadek dochodów dla gmin. Będzie to miało wymierne skutki dla wszystkich mieszkańców subregionu obniżając poziom usług publicznych i jakość życia. Aleksander Szpor i Daniel Kierwa to autorzy wielu prac i raportów (część stanowi zestaw załączników) przedstawiają opis sytuacji oraz pokazują możliwe scenariusze.

Starają się również pokazać jak wspierać transformację by przebiegała ona w sposób zrównoważony i sprawiedliwy. Wskazują, że tworzenie nowych miejsc pracy w branżach pokrewnych do górnictwa oraz wsparcie procesu przekwalifikowywania może ułatwić zmiany struktury gospodarczej regionu. Co jest szczególnym poglądem to, dążenie do zachowania możliwie wysokich zdolności wytwórczych w ramach Grupy ZE PAK w oparciu o inne źródła energii jest pożądane. Główne tezy raportu i opracowań wspierane są przykładami transformacji przeprowadzonymi w Niemczech, Hiszpanii i Kanadzie.

Pojęcie sprawiedliwej transformacji cieszy się w ostatnich latach rosnącym zainteresowaniem osób zaangażowanych w proces negocjacji klimatycznych. Znalazło to odzwierciedlenie w oficjalnych dokumentach, publikacjach naukowych, a także praktycznych przewodnikach. Pojemność tego pojęcia skutkuje licznymi, niekiedy sprzecznymi obserwacjami i postulatami, jest to jednak równocześnie przyczyna jego wciąż rosnącej popularności.

Przyczyną rosnącego zainteresowania sprawiedliwą transformacją jest przede wszystkim potencjał do przyspieszenia globalnych działań na rzecz ochrony klimatu a sprawiedliwą transformację należy definiować jako uczciwy i zrównoważony proces przechodzenia w kierunku społeczeństwa post-węglowego. W obrębie tego pojęcia zintegrować należy trzy rozpoznane już pola tj. sprawiedliwość środowiskową, sprawiedliwość klimatyczną i sprawiedliwość energetyczną. Jednak dla pracowników, członków wspólnot lokalnych, dla których zamykane zakłady pracy stanowią główne źródło utrzymania, globalne cele klimatyczne pozostają drugorzędnym celem.

Fundamentem definicji sprawiedliwej transformacji, wynikającym z jej genezy, jest nacisk na znaczenie społeczności lokalnych oraz na znaczenie ochrony środowiska. Definicje te uwypuklają znaczenie pracowników i wspólnot lokalnych dotkniętych procesami transformacyjnymi. Obie definicje koncentrują się również na ekologii lub ograniczeniu zanieczyszczenia abstrahując od zmian klimatycznych. Wspólny aspekt środowiskowy i lokalny w obu definicjach wydaje się lepiej odpowiadać oczekiwaniom mieszkańców terenów uprzemysłowionych, gdzie globalny trend dekarbonizacji rodzi raczej obawy niż nadzieje, co do przyszłości ich regionu.

Doświadczenia innych państw

Hiszpania – rządowy program sprawiedliwej transformacji

Sprawiedliwa transformacja w Hiszpanii stanowi ramy programu odejścia od produkcji węgla, uzgodnionego w 2018 roku, w ramach dialogu pomiędzy partnerami społecznymi. Na realizację programu przeznaczono 250 mln Euro. Jego wdrożenie ma potrwać pięć lat, począwszy od 2019 roku. Program ten został przyjęty przez rząd.

Program jest realizowany w 4 regionach i dotyczyć będzie 8 firm górniczych. Głównymi instrumentami programu będą wczesne emerytury (przyznawane górnikom z większym stażem) oraz rekompensaty za zwolnienia (przyznawane górnikom z mniejszym stażem).

Część środków w ramach programu została zarezerwowana dla przywrócenia funkcjonalnych i środowiskowych walorów terenów poprzemysłowych. Zatrudnienie przy realizowanych przedsięwzięciach będzie oferowane w pierwszej kolejności byłym pracownikom górnictwa.

Kanada – ramy wdrożeniowe dla transformacji

Prowincja Ontario. W wyniku podjętej w 2003 roku decyzji, władze prowincji doprowadziły do całkowitego wycofania się z konsumpcji węgla w energetyce. W praktyce, oznaczało to całkowite zamknięcie 3 elektrowni opalanych węglem oraz przekształcenie dwóch innych, w elektrownie opalane biomasą.

Wyodrębniono cztery kluczowe grupy („panes”) elementów warunkujących transformację: kontekst (np. struktura sektora energetycznego, zasoby naturalne, wartości i przekonania), liderzy (np. politycy, przedstawiciele przemysłu lub organizacji pozarządowych), obawy/argumenty (miejsca pracy, zdrowie, środowisko naturalne) oraz polityki publiczne (np. pomoc społeczna, wsparcie dla OZE, wsparcie efektywności energetycznej).

Niemcy – wspólne działanie rządu centralnego i poszczególnych landów

Łużyce są drugim co do wielkości obszarem wydobywania węgla brunatnego w Niemczech. Położone na terenie byłych Niemiec Wschodnich po zjednoczeniu Niemiec przeszedł szybką transformację. Kluczowymi czynnikami mającymi wpływ na proces przemian w regionie Łużyc była decentralizacja zaopatrzenia w energię oraz polityka rządu centralnego, kładąca duży nacisk na zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

W ramach planowanych przemian wprowadzono pakiet krótkoterminowych środków przejściowych, których głównym celem było rozwiązanie problemu utraty ok. 70 tys. miejsc pracy w regionie.

W ramach ochrony miejsc pracy oraz kreowania nowych było utworzenie w 1991 roku przez rząd centralny spółki publicznej (LMBV). Początkowo zadaniem LMBV było zwiększenie bezpieczeństwa kopalń węgla brunatnego, a także usuwanie szkód wyrządzonych środowisku przez przemysł. LMBV zapewniło 20 tys. miejsc dla byłych pracowników sektora wydobywczego pracy przy rekultywacji obszarów górniczych. Budżet LMBV został sfinansowany w 75% przez rząd centralny, a regionalne budżety landów Brandenburgii i Saksonii pokryło pozostałe 25%. Było to jednak działanie o charakterze krótkoterminowym, nastawione jedynie na rewitalizację terenów pokopalnianych.

Ważnym elementem transformacji było zaoferowanie pracownikom sektora węglowego w wieku 55 lat i więcej możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę oraz krótszy czas pracy. Szczególnie ta ostatnia propozycja umożliwiła stopniowe zamykanie kopalni i elektrowni bez zwalniania pracowników ze skutkiem natychmiastowym. Ponadto polityka ta

umożliwiła pracownikom sektora poszukiwanie alternatywnych możliwości zatrudnienia, jednocześnie otrzymując dochody z pracy w sektorze wydobywczym.

Efektem końcowych podjętych działań transformacyjnych było utworzenie alternatywnego sektora w oparciu o istniejące zasoby regionu. Szybkość przemian, które miały miejsce między 1990 a 2000 rokiem sprawiła, że ludność Łużyc nieufnie podchodziła do dalszych zmian. Wpływa to na przykład na brak entuzjazmu ze strony miejscowej ludności co do inwestycji w lokalne źródła energii odnawialnej. W związku z tym, dla niemieckich regionów węglowych kluczowe znaczenie będzie miało stworzenie pragmatycznego długoterminowego planu na rzecz zarządzania transformacją węglową na podstawie dialogu zainteresowanych stron.

Scenariusze transformacji społecznoekonomicznej i technologicznej w subregionie konińskim

Spadek wydobycia węgla brunatnego przełoży się proporcjonalnie na spadek produkcji energii opartej na tym nośniku. W zależności od decyzji o otwarciu złoża Ościsłowo, w 2023 roku produkcja energii może wynosić już zaledwie 4 TWh lub nawet 1,8 TWh. Od roku 2029 może wynosić już odpowiednio tylko 3,6 TWh lub 1,3 TWh.

Na podstawie zgromadzonych danych wydaje się, że kluczowymi wyzwaniami subregionu konińskiego, będzie:

- ☐ transformacja gospodarcza która zapewni nowe źródła wzrostu PKB co pozwoli na zapewnienie dochodów dla gmin,
- ☐ zapewnienie stabilności rynku pracy, szczególnie w związku z przewidywanym spadkiem zatrudnienia w górnictwie,
- ☐ odtworzenie mocy wytwórczych opartych np. na gazie i OZE oraz innych technologiach wspierających.

Aby sprostać wyzwaniom możliwe jest kilka rozwiązań:

- ☐ dywersyfikacja ekonomiczna regionu wydaje się najbardziej pożądanym rozwiązaniem jednak niezbędne jest jej ukierunkowanie na wykorzystanie istniejących potencjałów wypracowanych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji w województwie wielkopolskim. Pozwoli to na skoordynowane działania zmierzające do przyciągania kapitału inwestycyjnego oraz firm oferujących rozwój związany ze specyficznymi technologiami,
- ☐ łagodzenie negatywnego wpływu na rynek pracy w wyniku odchodzenia od wydobycia węgla brunatnego można osiągnąć wykorzystując naturalne odejścia pracowników, tj. odejścia do innych sektorów gospodarki, odejścia na emeryturę oraz zatrzymanie napływu nowych pracowników,

□ aby przeciwdziałać negatywnym konsekwencjom zamykania kopalń w subregionie konińskim, władze publiczne (w tym również władze lokalne) powinny rozważyć działania umożliwiające wykorzystanie potencjału istniejącego w subregionie przemysłu,

□ osoby odchodzące do innych sektorów gospodarki powinny mieć możliwość przekwalifikowania. Aby przekwalifikowanie było efektywne powinno być poprzedzone zidentyfikowaniem luk w umiejętnościach pracowników i ich atutów. Działanie to powinno być przeprowadzone w ścisłej współpracy z Grupą ZE PAK S.A. przy wsparciu publicznych służb zatrudnienia oraz z nowymi pracodawcami w celu usprawnienia przejścia do nowych miejsc pracy. Taka indywidualna diagnoza powinna umożliwić przekwalifikowanie „szyte na miarę”,

□ transformacje gospodarczą regionu może wspierać restrukturyzacja Grupy ZE PAK skierowana na odtworzenie mocy wytwórczych opartych o inne źródła energii np. gaz lub OZE, a także technologie magazynowania energii oraz technologie związane z wytwarzaniem i korzystaniem z wodoru jako paliwa.

Aby zapobiec negatywnemu scenariuszowi transformacji w regionie, konieczne są działania na rzecz dialogu wszystkich interesariuszy przemian. Wskazujemy, że obecna formuła dialogu społecznego może być niewystarczająco szeroka dla skutecznego przeprowadzenia zmian i powinna, zgodnie z ideą sprawiedliwej transformacji uwzględnić także lokalne organizacje społeczne oraz samorządy lokalne.

Doświadczenia zagraniczne wskazują, że reindustrializacja może być bardziej skuteczna niż całkowite odejście od przemysłu (przykład Niemieckich Łużyc) oraz że koncepcja sprawiedliwej transformacji może być podstawą strategii dla regionów górniczych (przykład Hiszpanii). Pogłębiona i systematyczna analiza czynników wpływających na transformację może pomóc w zarządzaniu tym procesem (przykład Kanady)

3. Projekt Podnoszenie i zmiana kwalifikacji oraz aktywizacja zawodowa pracowników Grupy Kapitałowej Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin („GK ZE PAK”) zorientowana na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy – projekt wspólny Zarządu GK ZE PAK oraz Związków Zawodowych,

„Droga do zatrudnienia po węglu” - Program pracowniczy dla GK ZE PAK na lata 2021-2027, Dotychczasowy scenariusz dla ZE PAK przewidywał dalszą eksploatację bloków węglowych 1, 2 i 5 w Elektrowni Pątnów do 2024 r. natomiast Elektrownia Pątnów II (blok o mocy 474 MW) miał funkcjonować nawet do 2030 r. Władze GK ZE PAK ogłosiły gotowość przyspieszenia tych planów i zakończenie pracy wszystkich bloków węglowych do końca 2024 r. czyli do czasu, gdy aktywom tym przysługuje wsparcie w postaci mechanizmu rynku mocy.

Ponadto ze spółkami GK ZE PAK bezpośrednio współpracują podmioty świadczące m.in. usługi remontowe lub zajmujące się ubocznymi produktami spalania i rekultywacji terenów zdegradowanych.

Powyższe oznacza likwidację dotychczasowych miejsc pracy w sektorze konwencjonalnej energetyki i wydobywania węgla brunatnego i oddziaływanie na powiązane miejsca pracy w regionie. Stanowi to poważne wyzwanie dla lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz wymaga odpowiedniego, skutecznego wsparcia skierowanego do osób tracących dotychczasowe zatrudnienie. FST jako fundusz przeznaczony na łagodzenie negatywnych skutków transformacji energetycznej powinien precyzyjnie i kompleksowo podejść do zmierzania się z tym wyzwaniem oraz nie jest związany ograniczeniami dla działań typu outplacement realizowanym obecnie przy finansowym wsparciu ze środków unijnych za pośrednictwem EFS, wynikającymi z powiązaniem z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i Istotnym ograniczeniem dla zaprogramowania wsparcia z FST związanego z zastępowaniem likwidowanych miejsc pracy przez nowe, otrzymujące zachęty na utrzymanie ich trwałości, są przepisy pomocy publicznej.

Pracownicy spółek GK ZE PAK wysuwają określone oczekiwania względem kierowanych do pracowników GK ZE PAK programów aktywizacyjnych:

1. Potrzeba zindywidualizowanego wsparcia, uwzględniającego potrzeby, możliwości, bariery każdego uczestnika oraz rynku pracy, zamiast grupowych szkoleń.
2. Konieczność wdrożenia rozwiązań sprzyjających osiągnięciu rezultatu w postaci uzyskania nowego zatrudnienia, a nie tylko ograniczenie do udzielenia wsparcia w postaci wyłącznie szkoleń czy doradztwa.
3. Możliwość korzystania ze wsparcia udzielanego przez zaakceptowane przez organizacje związkowe podmioty społeczne i prywatne, ze względu na niechęć do korzystania z usług doprowadzenia do nowego zatrudnienia. Z fiszki oraz dalszych prac nad doprecyzowaniem konkretnego wsparcia dla pracowników GK ZE PAK wynikają następujące postulaty o charakterze szczegółowym:
 1. Potrzeba gwarantowanego wsparcia, w postaci projektu finansowanego z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w formule pozakonkursowej i skierowanego wyłącznie do pracowników GK ZE PAK.
 2. Program będzie adresowany do osób tracących zatrudnienie w GK ZE PAK, włączając tych, którzy pracę stracili od 2018 r. wraz z zamknięciem Elektrowni „Adamów”. Łącznie przewidziany jest dla ok. 2200 osób.
 3. Społecznie akceptowalny i sprawiedliwy Program pracowniczy wymaga odpowiednio wysokiego finansowania, które powinno uwzględniać do 150 tys. PLN na jednego tracącego

zatrudnienie pracownika. Grupa docelowa to osoby poszkodowane z tytułu wpływu polityki klimatycznej UE, dla których – ze względu na średni wiek oraz unikalne kwalifikacje – znalezienie nowej pracy jest dużym wyzwaniem.

4. Projekt będzie akcentować elastyczność dla pracowników w wyborze własnej ścieżki nowego zatrudnienia i zapewniać kompleksowe wsparcie.

6. Strategie rozwoju Aglomeracji Konińskiej oraz samorządów w subregionie konińskim

Od 1999 r. gminy z terenu powiatu konińskiego współpracowały w ramach Konwentu Wójtów i Burmistrzów Gmin Powiatu Konińskiego. Po dołączeniu m. Konina w czerwcu 2012 r. zdecydowano o utworzeniu Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska. To ten obszar stanowi istotny element Wielkopolski Wschodniej. W strategii należy zwrócić uwagę na te czynniki i uwarunkowania, które w intencji władz lokalnych Aglomeracji przesądzają, lub mają przesądzać o jakości życia na tym obszarze. Podmiotem rozwoju lokalnego jest bowiem społeczność lokalna którą władze samorządowe reprezentują i na rzecz której powinny działać. Aglomerację Konińską współtworzą samorządy: Miasta Konina, ośrodka o charakterze subregionalnym, w latach 1975 – 1998 miasta wojewódzkiego, oraz powiatu konińskiego, w skład którego wchodzi 14 gmin, wśród nich:

- 5 gmin miejsko - wiejskich: Golina, Kleczew, Rychwał, Sompolno, Ślesin;
- 9 gmin wiejskich: Grodziec, Kazimierz Biskupi, Kramsk, Krzymów, Rzgów, Skulsk, Stare Miasto, Wierzbinek, Wilczyn.

Agglomeracja zajmuje powierzchnię 1660 km², zamieszkałą przez ponad 200 tys. osób, w tym 70 tys. w Koninie. Charakterystyki te kształtują społeczno-gospodarczą specyfikę Aglomeracji, związaną z jednej strony z wydobywaniem surowców, energetyką i przemysłem, z drugiej z dziedzictwem kulturowym i walorami turystycznymi. Obszar Aglomeracji Konińskiej wykazuje jednocześnie wiele problemów rozwojowych. Aktualne wyzwania powodują konieczność wyznaczenia nowych, wspólnych kierunków rozwoju, związanych z potencjałami i ukształtowaniami powiązaniami terytorium Aglomeracji Konińskiej, w kontekście transformacji energetycznej, społecznej i gospodarczej.

Cel nadrzędny strategii.

Zamiary rozwojowe samorządów Aglomeracji Konińskiej określa wizja rozwojowa i wynikające z niej cele i kierunki działań.

Wizja: Energetyczne serce Polski – centrum prężnej gospodarki idącej w parze z utrzymaniem oraz odnową walorów przyrodniczych i kulturowych, przyjazne rodzinom miejsce pracy i wypoczynku

Misja: Łączymy działania, aby jak najlepiej wykorzystać potencjał mieszkańców, walory środowiska i położenia dla rozwoju obszaru Partnerstwa oraz stworzenia atrakcyjnych warunków życia obecnych i przyszłych pokoleń

I. Zintegrowana wspólnota z równymi szansami dla wszystkich

Cel obejmuje kierunki działań w wymiarze społecznym, odnoszące się do kultywowania tradycji, pielęgnowania dziedzictwa, rozwoju kultury, integracji społecznej, szkolnictwa odpowiadającego wyzwaniom przyszłości, poprawy dostępu do służby zdrowia, wdrożenia rozwiązań smart city, optymalizacji świadczenia usług publicznych (w tym rozwój e-usług). Cel tego rodzaju zwyczajowo formułuje się w pierwszej kolejności dla podkreślenia, że podmiotem rozwoju są przede wszystkim ludzie – lokalna społeczność i inne osoby korzystające z zasobów Aglomeracji Konińskiej. Brzmienie celu akcentuje tworzenie lokalnej wspólnoty, która daje równe szanse wszystkim, gdyż tylko spójna, silna i odporna społeczność będzie gotowa odpowiadać na wyzwania przyszłości, w tym transformacji społeczno-gospodarczej.

Kierunki działań w wymiarze społecznym – cel: Zintegrowana wspólnota z równymi szansami dla wszystkich

1. Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej – promowanie dziedzictwa kulturowego regionu
2. Rozwój szkolnictwa zawodowego i technicznego na wszystkich etapach edukacji we współpracy z przedsiębiorstwami – przygotowanie kadr dla lokalnego rynku pracy.

Wsparcie infrastruktury edukacyjnej , Rozwój kompetencji kluczowych, w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfrowych, w obszarze sztucznej

inteligencji Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną ,Upowszechnienie doradztwa zawodowego

3. Poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do integracji społecznej i aktywizacji kulturowej, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

4. Zwiększenie dostępu i jakości usług mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

5. Integracja imigrantów (wraz z włączeniem w rynek pracy)

6. Poprawa dostępu do diagnostyki, leczenia, rehabilitacji i opieki, szczególnie osób z niepełnosprawnościami, niesamodzielnymi i starszych

7. Edukacja zdrowotna, promocja zdrowia oraz profilaktyka chorób i zagrożeń zdrowotnych

8. Optymalizacja świadczenia usług publicznych (w tym rozwiązania organizacyjne)

Rozwój i poprawa jakości i dostępności e-usług i e-zasobów publicznych, w tym:

- portale i aplikacje e-usług, tworzenie, standaryzacja i aktualizacja cyfrowych e-usług i referencyjnych zasobów cyfrowych (także zintegrowanych na poziomie Aglomeracji), a także infrastruktury do ich realizacji,

- ☐ wykorzystanie TIK w relacjach pomiędzy administracją i klientem (A2C), w tym systemy e-powiadomień,

- ☐ rozwiązania Smart City w zakresie zarządzania usługami publicznymi,

- ☐ projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług.

II. Zagłębie odnowionej energetyki, produkcji, turystyki i rolnictwa

Cel, który odnosi się do wymiaru gospodarczego, który będzie podlegał głębokiej transformacji, został ukierunkowany na 4 kluczowe sfery lokalnej ekonomii. Prócz

energetyki, odzwierciedlającej specyfikę AK, jest tu szeroka sfera produkcji, turystyka, której rozwój należy odpowiednio ukierunkować dla realizacji potencjału obszaru AK, a także tradycyjnie powszechne rolnictwo, które również w nowych, odmienionych formach ma szansę mieć duże znaczenie w lokalnej gospodarce. Jednocześnie podtrzymany zostaje termin „zagłębie” ponieważ powinien pozostać nadal aktualny w swoim znaczeniu.

Kierunki działań w wymiarze gospodarczym – cel: Zagłębie odnowionej energetyki, produkcji, turystyki i rolnictwa

1. Utrzymanie energetycznej specjalizacji gospodarki, wykorzystującej istniejącą modernizowaną i rozbudowaną infrastrukturę przesyłową, z równoczesnym sukcesywnym przechodzeniem do energetyki alternatywnej.

Wsparcie budowy i rozbudowy instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE wraz z magazynami energii, rozwój obszarów zrównoważonych energetycznie, wsparcie rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnych potencjałach, a w szczególności klastrów energetycznych, wspólnot i spółdzielni energetycznych w tym wsparcie energetyki prosumenckiej .

2. Stworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnego przemysłu, w szczególności energochłonnego, wykorzystującego przewagi konkurencyjne regionu w zakresie dostępu do źródeł energii

3. Inicjowanie współpracy branży przemysłowej z sektorem naukowym, wypracowanie wspólnej strategii rozwoju nowoczesnej branży przemysłowej uwzględniającej zasady ekonomii cyrkularnej. Szczególnie poprzez utworzenie i rozwój różnych klastrów przemysłowych.

4. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej

Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych oraz przedsiębiorczości, Powołanie centrum obsługi inwestora COI .

Szczególny obszar to **Outplacement** dla pracowników zagrożonych zwolnieniem (działania widoczne w programie pracowniczym ZE PAK)

5. Wdrażanie i upowszechnianie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym

6. Stworzenie mechanizmów organizacyjnych i finansowych wspierających rozwój OZE . Stworzenie Aglomeracyjnego programu wsparcia OZE .
7. Wsparcie dla rozwoju innowacyjnych technologii wodorowych
Rozwój badań nad zastosowaniem wodoru w energetyce i transporcie, wdrożenie metod pozyskiwania wodoru, oraz magazynowania i dystrybuowania wodoru
8. Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, hodowli ryb oraz przetwórstwa rolno-spożywczego
9. Wsparcie dla rozwoju atrakcyjnej, szerokiej oferty turystyczno-rekreacyjnej
Wykorzystanie potencjału wód geotermalnych (projekty realizowane w Koninie, Kole ,Turku w celach energetycznych i rekreacyjnych)
10. Wykorzystanie terenów rekultywowanych, w tym nowych zbiorników powierzchniowych powstałych w wyniku zalania wyrobisk pokopalnianych jako atrakcyjnych lokalizacji dla rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych
11. Wspieranie rozwoju agroturystyki, wykorzystującej lokalne zasoby i specjalizacje
12. Rozwój sektora gospodarki „trzeciego wieku”

III. Przystosowanie do zmian klimatu dzięki wzmocnieniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych Aglomeracji Konińskiej

Ochrona zasobów wodnych, poprawa jakości powietrza, w tym przez zwiększenie efektywności energetycznej oraz szeroko pojęta ochrona krajobrazu i przyrody mają realizować cel ukierunkowany na przystosowanie do dających się zauważyć zmian klimatycznych.

Kierunki działań w wymiarze środowiskowym – cel: Przystosowanie do zmian klimatu dzięki wzmocnieniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych Aglomeracji Konińskiej

1. Porządkowanie gospodarki wodnej, rekultywacja terenów pokopalnianych, budowa nowych strategicznych zbiorników wody i rozwój małej retencji wodnej

- ☐ Program wsparcia retencji (w tym edukacja)
- ☐ Rozwój zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu poprzez wsparcie małej retencji wodnej i mikroretencji i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, likwidacji wysp ciepła

2. Regulacja powiązań wodnych oraz rozwój technicznej infrastruktury i infrastruktury dla turystyki wodnej na szlaku Wielkiej Pętli Wielkopolski

1. Budowanie odporności na skutki zmian klimatycznych

Optymalizacja zużycia energii - poprawa efektywności energetycznej wymiana oświetlenia na energooszczędne, promocja efektywności energetycznej,

4. Poprawa jakości środowiska, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz uciążliwości ruchu samochodowego

5. Upowszechnienie nisko- i zeroemisyjnych środków transportu, wymiana taboru komunikacji publicznej

Działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne na rzecz transportu zbiorowego i bezpieczeństwa ruchu w transporcie publicznym

6. Promocja lokalnych wartości krajobrazu, tradycji architektonicznej, lokalnych form zabudowy i zagospodarowania, zieleni przydomowej i zieleni terenów otwartych (w tym utrzymywanie charakterystycznych zadrzewień przydrożnych)

7. Ochrona roślin i zwierząt

IV. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń do życia i rozwoju

Cel w wymiarze przestrzennym - obejmuje ochronę ładu przestrzennego, szczególnie przeciwdziałanie powstawaniu nieracjonalnych struktur zabudowy, ale też uzupełnienie i rozwój wszelkiego rodzaju infrastruktury oraz poprawę dostępności przestrzeni oraz dostępności usług publicznych.

Kierunki działań w wymiarze przestrzennym – cel: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń do życia i rozwoju

1. Wzmocnienie atrakcyjności usługowej i osiedleńczej miasta Konina jako stolicy regionu, a także kształtowanie miejscowości gminnych jako lokalnych centrów usługowych - wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi

- ☐ Integracja przestrzenna dwóch, obecnie odrębnych, części miasta Konin - zwrócenie się zagospodarowania w kierunku rzeki Warty,
- ☐ Wzmocnienie funkcji usługowych oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych ośrodków gminnych, wsparcie ich roli w układzie osadniczym, budowanie tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców
- ☐ Przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach m.in. przez kompleksowe wsparcie rewitalizacyjne gmin

2. Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego

- ☐ Zapewnienie zintegrowanej przestrzeni wysokiej jakości

3. Dostosowanie zagospodarowania przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców

4. Uporządkowanie i wzmocnienie elementów tranzytowego, krajowego i wojewódzkiego układu drogowego, dróg wodnych i połączeń lotniczych

- ☐ Wzmocnienie powiązań drogowych, zwłaszcza na osi północ-południe

- ☐ Modernizacja infrastruktury dróg wodnych Warty i Kanału Ślesińskiego
- ☐ Rozwój infrastruktury transportu multimodalnego

5. Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków usługowych

4. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych .

Rozwój inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi

7. Poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami

8. Rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów, urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku

V. Trwała współpraca w Aglomeracji Konińskiej

Cel V. odnosi się do wymiaru instytucjonalnego i zarządczego. Istnieje potrzeba ugruntowania i rozwoju współpracy w Aglomeracji. Wcześniej dominujący model „autonomicznego” podejścia do rozwoju poszczególnych gmin ustępuje miejsca konieczności współpracy z uwagi na zmiany demograficzne, prawne i związane z tym kurczenie się bazy dochodowej (zwł. podatkowej) wielu gmin, a także na problemy i potrzeby rozwojowe (ale także potencjały) przekraczające skalę pojedynczego samorządu, wobec których właściwym podejściem jest podejście partnerskie i zintegrowane. Przewiduje się rozwój instytucji zajmujących się planowaniem rozwoju w skali całej AK oraz wzmocnienie mechanizmów organizacyjnych i finansowych wspierających ten proces.

Kierunki działań w wymiarze instytucjonalnym i zarządczym – cel: Trwała współpraca w Aglomeracji Konińskiej

1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania poprzez współpracę samorządów z udziałem społeczności lokalnej

2. Wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu

Nowoczesne i innowacyjne zarządzanie, wzmocnienie kompetencji, umiejętności i zdolności kadr
Rozwój jasnej i włączającej komunikacji (wewnątrz urzędów i w relacji z interesariuszami, w tym społecznościami lokalnymi)

3. Wypracowanie mechanizmów organizacyjnych i finansowych wspierających rozwój Aglomeracji

Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Do poszczególnych rodzajów działań zgrupowanych w cele strategiczne przypisane zostały rezultaty, jakie powinny być osiągnięte w Aglomeracji Konińskiej w wyniku wdrażania strategii, konkretne, mierzalne wskaźniki, za pomocą których rezultaty mają być weryfikowane, oraz oczekiwane kierunki zmian zjawisk. Część rezultatów została zaczerpnięta ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych 2014-2020 (oznaczenie: WLWK), część z projektu programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (adnotacja: FEW).

Obszary strategicznej interwencji (OSI)

Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 wskazano indykatywnie obszary strategicznej interwencji wynikające z kompilacji dwóch podejść – regionalnego i krajowego. Wymiar regionalny reprezentował w szczególności Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (PZPWW), a wymiar krajowy – SOR, KPZK14 i KSRR.

Zasięg oddziaływania największych ośrodków miejskich dzieli przestrzeń województwa na sześć subregionów. Jednym z nich jest położony w obrębie Aglomeracji Konińskiej Koniński Obszar Funkcjonalny (KOF) obejmujący miasto Konin i gminy w otoczeniu Konina: 2 gminy miejsko-wiejskie: Golina, Ślesin oraz 5

gmin wiejskich: Kazimierz Biskupi, Kramsk, Krzymów, Rzgów i Stare Miasto. Wsparcie MOF-ów służy wzmocnieniu ich konkurencyjności i zdolności do dyfuzji czynników rozwojowych na sąsiednie obszary zurbanizowane i o charakterze rolniczym, oddziałuje na wszystkie części województwa stymulując jego rozwój, a także wpływa stabilizująco na strukturę osadniczą regionu.

Ponadto w Strategii Wielkopolska 2030 wyodrębniono 3 obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali regionalnej opisane w PZPWW. Cała Aglomeracja Konińska znalazła się w obrębie Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego. Wsparcie na tym obszarze oznacza realizację działań uzupełniających i/lub wzmocniających pozytywne oddziaływanie MOFu. Pewne interwencje podjęte w MOF stanowią dźwignię rozwojową dla obszarów wykraczających znacznie poza ich granice. Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska wyróżnia na tle regionu endogeniczny potencjał, który odpowiednio wykorzystany będzie stanowić o przewagach konkurencyjnych całego regionu.

W obszarach strategicznej interwencji wyróżnionych na szczeblu krajowym, wskazano Konin jako miasto w grupie miast średnich tracących funkcje społeczno- gospodarcze oraz gminy Wierzbinek i Wilczyn jako położoną na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją.

Fundusze wsparcia dla transformacji Wielkopolski Wschodniej

1. Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji wdrażanego w ramach zarządzania dzielonego.
2. Specjalnego systemu sprawiedliwej transformacji w ramach Programu InvestEU.
3. Instrumentu pożyczkowego na rzecz sektora publicznego mającego na celu mobilizowanie dodatkowych inwestycji w regionach dotkniętych skutkami transformacji.
4. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata
5. Programy UE
6. Fundusze ekologiczne – NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Poznaniu

6. Regionalne Inteligentne specjalizacje

Koncentracja wsparcia skupiona wokół inteligentnych specjalizacji oznaczająca skupienie się na tych produktach, technologiach czy sektorach, które pozwolą stworzyć trwałą, opartą na innowacyjnych rozwiązaniach, nowoczesną, konkurencyjną i zrównoważoną gospodarkę.

Koncepcja wspierania inteligentnych specjalizacji nadal jest kontynuowana, w związku z czym nie tracą na aktualności założenia przyjęte w Komunikacie Komisji Europejskiej z 2010 r.. Podkreśla on, że strategie inteligentnych specjalizacji w wiodących regionach mogą opierać się na inwestycjach w udoskonalanie ogólnych technologii lub innowacji, natomiast w przypadku pozostałych regionów więcej korzyści przynosi często inwestowanie w innowacje w konkretnym sektorze lub kilku pokrewnych sektorach. Podejście wydaje się być pożądanym kierunkiem dla Wielkopolski Wschodniej, które powinno opierać się w szczególności na nowych inteligentnych specjalizacjach subregionu, tj. **(1) Odnawialne Źródła Energii i nowoczesne technologie energetyczne oraz (2) turystyki**, wywodzących się z tradycji subregionu oraz jego potencjału wewnętrznego.

Inteligentne specjalizacje dla Wielkopolski to:

1. Biosurowce i żywność dla świadomych konsumentów

- bezpieczne bioprodukty i zdrowa żywność
- nowoczesne technologie produkcji żywności
- innowacyjne metody sprzedaży i dystrybucji wysokojakościowej żywności
- ekologiczna produkcja żywności i zagospodarowanie odpadów
- przygotowanie i profesjonalizacja kadr dla obszaru specjalizacji

2. Wnętrza przyszłości

- branża meblarska oraz wyposażenia wnętrz
- specjalistyczne i spersonalizowane meble i artykuły wyposażenia wnętrz
- wysokiej jakości surowce i komponenty do produkcji mebli
- meble tworzone z regionalnych surowców, komponentów i półproduktów
- nowe zastosowania technologii i materiałów
- technologie energooszczędne

technologie przetwórstwa papieru i drewna, w tym produkcji opakowań

- wzornictwo przemysłowe i innowacje oparte o design
- recykling i upcykling w produkcji mebli i wyposażenia wnętrz
- przygotowanie i profesjonalizacja kadr dla obszaru specjalizacji

3. Przemysł jutra

- wyspecjalizowane technologie, maszyny, urządzenia i ich elementy dla przemysłu rolno-spożywczego, wyposażenia wnętrz i transportowego
- ekoinnowacyjne środki transportu samochodowego i powietrznego oraz pojazdy i systemy komunikacji publicznej
- zautomatyzowane, zrównoważone i zoptymalizowane procesy produkcyjne oraz sterowania i monitorowania
- materiały z recydingu i odzysku
- przygotowanie i profesjonalizacja kadr dla obszaru specjalizacji

4. Wyspecjalizowane procesy logistyczne

- specjalistyczne rozwiązania logistyczne dla potrzeb MSP i handlu wielokanałowego (w tym elektronicznego)
- usługi, technologie oraz produkty dla logistyki (w tym technologie formowania i konsolidacji jednostek ładunkowych)
- inżynieria i informatyzacja procesów logistycznych
- transport multimodalny dla zwiększania mobilności regionalnej
- przygotowanie oraz specjalizacja kadr dla obszaru specjalizacji

5. Rozwój oparty na ICT

- e-usługi publiczne, w tym e-administracja, e-kultura, e-zdrowie i e-edukacja
- zaawansowane systemy dla biznesu
- specjalistyczne narzędzia i produkty ICT dla obszarów specjalizacji regionu
- systemy informatyczne do zarządzania złożoną infrastrukturą, systemy osadzone dla infrastruktury
- przygotowanie i profesjonalizacja kadr dla obszaru specjalizacji

6. Nowoczesne technologie medyczne

5. Część podsumowująca: Ocenianie studentów/słuchaczy poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie oceny dyskusji. Możliwe jest przygotowanie opracowań dotyczących lokalnych działań. Przedstawienie Strategii Gminy – w której mieszka dany student- słuchacz.

6. Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. materiały ksero – przykłady dotyczące dokumentów lokalnych związanych z transformacją.

2. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
3. KONCEPCJA SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI WIELKOPOLSKI WSCHODNEJ. Wielkopolska dolina energii, siła Wielkopolski wschodniej.
4. Program Pracowniczy GK ZE PAK
5. Aleksander Szpor, Daniel Kiewra TRANSFORMACJA WĘGLOWA W SUBREGIONIE KONIŃSKIM, IBS RESEARCH REPORT 06/2018 GRUDZIEŃ 2018
6. Terytorialny plan sprawiedliwej transformacji Wielkopolski Wschodniej.
7. Strategia Aglomeracji Konińskiej
8. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
9. Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022
10. Inteligentne Specjalizacje wskazane w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 (RIS 2030)
11. ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI 2021-2027 FEW 2021+ , PROJEKT. Poznań 2022
12. tablica, kreda, komputer, projektor

Manual dla nr 3

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Podstawy zrównoważonego rozwoju miasta;

Czas zajęć: 3 h

Warunki realizacji: zajęcia w grupach, indywidualne zadania (opcjonalnie z komputerem) - zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: dyskusja, burza mózgów, case study,

Cele ogólne:

Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: zrównoważony rozwój,
2. określa cechy charakterystyczne zrównoważonego rozwoju
3. wskazuje i wyjaśnia elementy ładu zintegrowanego .
4. wie, co oznacza zasada subsydiarności. wie co to jest pomocniczość.
5. potrafi przenieść te pojęcia do działalności w regionie

Efekty uczenia: 2B sporządza plan sprzedaży (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: – Wymień obiektywne i subiektywne wskaźniki jakości życia. Od czego uzależniona jest wysoka jakość życia człowieka? Jakie znaczenie dla zdrowia człowieka ma zdrowie ekosystemów? Podaj definicje ładu zintegrowanego. Wskaż przedmiot badań i paradygmaty ekonomii zrównoważonego rozwoju. Jakie są podstawowe zasady ładu społecznego ? Jaki powinien być główny cel strategii zrównoważonego rozwoju gminy ? Co oznacza pojęcie sprawiedliwości retrybtywnej ? Co oznacza zasada subsydiarności ?

Środki dydaktyczne: analiza literatury przedmiotu, analiza rekomendowanych

Przebieg zajęć

1. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące się do podstaw z problematyką transformacji społecznej i gospodarczej subregionu konińskiego. Przypomina podstawowe elementy zagadnień zrównoważonego rozwoju oraz dokumentów i strategii istotnych w światowej dyskusji.. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.
2. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę Podstawy zrównoważonego rozwoju miasta; Aksjologia zrównoważonego rozwoju; Ład zintegrowany. Omówienie różnych składowych ładu zintegrowanego. Ład społeczny.
3. Prowadzący zachęca studentów do dyskusji na ten temat.
4. **Część właściwa:**

Praca w grupach:

Grupy powinny wyodrębnić grupy docelowe. Podstawy zrównoważonego rozwoju miasta; Aksjologia zrównoważonego rozwoju; Ład zintegrowany. Omówienie różnych składowych ładu zintegrowanego. Ład społeczny. W dyskusji powinno wystąpić połączenie omawianych zagadnień do sytuacji regionu

Podstawy zrównoważonego rozwoju miasta; Aksjologia zrównoważonego rozwoju;

The „Economist“ Quality of live index/ uwzględnia:

sytuację materialną

zdrowie,

stabilność polityczną i bezpieczeństwo,

życie rodzinne, życie wspólnotowe,

klimat i geografię,

bezpieczeństwo zatrudnienia,

wolność polityczną,

równość płci.

dodatkowo takie aspekty Jakości życia, Jak:

poszanowanie godności poprzez gwarancję przestrzegania podstawowych praw i wolności (słowa, myśli, sumienia i wyznania),

prawo do własności,

mobilność,

dostęp do czystego środowiska

ubezpieczenia społeczne ,

prawom do pracy

prawu do swobodnego wyboru pracy,

prawo do odpowiednich i zadowalających warunków' pracy

prawo do ochrony przed bezrobociem,

prawo do równej płacy za równą pracę,

dostęp do opieki zdrowotnej,

ogólnie dobrobyt i dobrostan.

Ład zintegrowany

Ład zintegrowany jest także wyraźnie widoczny w rozważaniach z zakresu etyki biznesu i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Konkretyzacje ładu zintegrowanego pojawiają się te w koncepcjach dotyczących zrównoważonego transportu, zrównoważonej turystyki, zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Miejsce zrównoważonego rozwoju nie jest też jasno sprecyzowane w naukach o zarządzaniu, chociaż występują odwołania do społecznej odpowiedzialności jako nowej filozofii zarządzania opartej na fundamentach wartości etycznych oraz zastosowaniu zintegrowanych systemów zarządzania. Ład zintegrowany pojawia się także w planowaniu i zarządzaniu strategicznym jednostek samorządu terytorialnego (choć ciągle bardziej jako postulat niż konkretne działanie). Planowanie i zarządzanie rozwojem zrównoważonym gminy to podstawowe zadania władz samorządowych, ukierunkowane na realizację zadań zrównoważonego rozwoju.

Z kolei ład społeczny — najogólniej rzecz ujmując — można odnieść do następujących zasad:

1. Solidaryzmu przed kryzysem ekologicznym
2. egalitaryzmu społecznego, czyli równych szans w dostępie do rozwoju, z uwzględnieniem sprawiedliwości pokoleniowej i międzypokoleniowej,
3. zrównoważonej i sprawiedliwej konsumpcji,
4. sprawiedliwości dystrybtywnej ,
5. postępu opartego na doskonaleniu intelektualnym i moralnym ludzi w celu podnoszenia jakości życia indywidualnej jednostki i społeczeństw,
6. subsydiarności (pomocniczości) — niesienie pomocy słabszym,
7. demokratyzacji życia i partycypacji społecznej w podejmowania decyzji,
8. respektowania podstawowych praw człowieka, praw obywatelskich i politycznych, praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych,
9. uznania jakości życia za podstawowy, nadrzędny cel zrównoważonego rozwoju,
10. sprawiedliwości restrybtywnej, opartej na sprawiedliwej karze za wyrządzone szkody

Rodzaje planowanych kierunków interwencji:

- 1.. Poprawa konkurencyjności w nowych specjalizacjach gospodarczych subregionu dzięki technologiom cyfrowym

2. Poprawa jakości obsługi mieszkańców i przedsiębiorstw dzięki usługom cyfrowym (w tym e-administracja, e-zdrowie)
 3. Wdrażanie koncepcji Smart City i Smart Village
 4. Rozwój przewodowej i bezprzewodowej infrastruktury teleinformatycznej
- 1.3.5. Przygotowanie społeczeństwa i różnych podmiotów do tworzenia i korzystania z technologii cyfrowych
5. **Część podsumowująca:** Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie dyskusji oraz aktywności. Korekta niewłaściwych odpowiedzi.
 6. **Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:**
 1. materiały ksero - przykładowy plan sprzedaży
 2. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
 3. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
 4. Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022
 5. Prezentacja Cele Zrównoważonego Rozwoju na rzecz środowiska Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie
 6. tablica, komputer, projektor

Manual dla nr 4

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Idea Smart City;

Czas zajęć: 3 h

Warunki realizacji: ćwiczenia indywidualne oraz zespołowe - zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: Wykład , dyskusja, burza mózgów.

Cele ogólne:

Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: Idea Smart City; Definicje i obszary smart
2. określa cechy charakterystyczne i potrafi opisać obszary smart
3. wskazuje i wyjaśnia poszczególne cechy Smart City.
4. wie, z jakich źródeł oraz narzędzi należy korzystać przygotowując strategię wdrażania idei SMART CITY w konkretnych gminach.

Efekty uczenia: 1C przygotowuje spotkania z klientem (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: Co to jest crowdfunding ? Jak rozumiesz koncepcję Smart City? Jakie są najpopularniejsze obszary Smart City? Wymień bariery wdrażania koncepcji Smart City ? Na czym polega teoria interesariuszy? Co to są Beacons? W jaki sposób inteligentne miasta są miastami zrównoważonego rozwoju? Co to jest koncepcja Quadruple helix ? Kim są interesariusze miasta? Wymień trzy generacje Smart Cities.

Środki dydaktyczne:

1. analiza literatury przedmiotu,
2. analiza rekomendowanych przykładów z miast i gmin.

Przebieg zajęć

1. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące się do problematyki zintegrowanego ładu ,transformacji gospodarczej oraz zrównoważonego rozwoju. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.
2. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę problematyki zintegrowanego ładu ,transformacji gospodarczej oraz zrównoważonego rozwoju– dyskusja. Pokazanie przykładów z gmin i powiatów oraz firm z regionu
3. **Część właściwa:**

Idea Smart City; Definicje i obszary smart

Zrównoważony rozwój miasta, który obejmuje wymiar społeczną, ekonomiczny oraz ekologiczny ma na celu zapewnienie poprawy jakości. życia mieszkańców nie tylko tu i teraz, ale przede wszystkim w przyszłości. Nowoczesne technologie, które — mamy świadomość już teraz są obecne we wszystkich obszarach naszego życia — jeszcze bardziej będą oddziaływać na nas w przyszłości

Koncepcja smart city jako nowoczesna propozycja zarządzania miastem zyskała na znaczeniu i popularności w przeciągu ostatnich dwóch dekad. Obecnie jawi się

jako nowy paradygmat rozwoju miejskiego, w którym szczególna rolę odgrywają nowoczesne technologie i zrównoważony społeczno-ekonomiczny wzrost, nastawione na redukcję kosztów i zwiększanie efektywności funkcjonowania miasta na różnych polach jego aktywności z uwzględnieniem potrzeb środowiska (zob. ramka Rynek smart city na świecie). Sama kwestia tego, czym w rzeczywistości jest inteligentne miasto, pozostaje nierozstrzygnięta. Możemy wyróżnić cztery główne podejścia do rozumienia tego konceptu: technocentryczne, społeczno-ekonomiczne, humanistyczno-społeczne, którym towarzyszy też to krytyczne³.
ramach ujęcia technocentrycznego koncepcja smart city pojmowana jest wyłącznie przez pryzmat inteligentnych urządzeń i technologii, które mają wspomóc samorządy w zarządzaniu dostępnymi zasobami mądrzej, efektywniej i wydajniej tak, aby redukować ich negatywny wpływ na środowisko, oszczędzając energię, a w konsekwencji poprawiać jakość oferowanych usług i życia mieszkańców. Podejście społeczno-ekonomiczne, oprócz podkreślania potrzeby wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych (information-and-communication technologies, ICTs) w sposób przyczyniający się do gospodarczego wzrostu i lepszej jakości życia, wskazuje, iż procesy zarządzania miastem powinny odbywać się w warunkach współpracy partnerskiej i międzysektorowej, ale też wpływać na rozwój społecznego kapitału. W ujęciu humanistyczno-społecznym ważne są indywidualne i zbiorowe potrzeby jednostek. Podkreśla się rolę i istotę człowieka w procesie zarządzania, jak również jego wiedzę oraz umiejętności; nowoczesne technologie nie stanowią tu więc klucza inteligentnego rozwoju.

Według tego autora Smart (City jest obszarem (gminą, powiatem, klastrem, miastem,) składającym się z czterech kluczowych elementów:

Aktywnej populacji realizującej działania intensywnie wykorzystując wiedzę, bądź klaster takich działań.

efektywnie działających podmiotów, instytucji i procedur w zakresie i tworzenia wiedzy umożliwiającej jej nabywanie, adaptację i rozwój

rozwiniętej infrastruktury szerokopasmowej, cyfrowych przestrzeni, e-usług,

potencjału innowacyjnego

W inteligentnych miastach zjawisko to przedstawione jest określeniami:

którymi już powszechnie opisuje się koncepcji. Smart City:

inteligentna gospodarka (Smart economy) — konkurencyjność ,

inteligentna mobilność (Smart mobility) -transport i ICT,

inteligentne środowisko (Smart environment) zasoby naturalne,
inteligentni ludzie (Smart people) - kapitał społeczny i ludzki ,
inteligentne sprawowanie władzy (Smart governance) — partycypacja.

Wdrażanie koncepcji Smart City;

Powszechnie wyróżnia się dwa modele powstawania Smart Cities:

1. **odgórny** - polegający na implementacji rozwiązań SMART jako wynik odgórnych planów, wdrażania strategii rozwoju definiowanych przez władze publiczne; model ten wymaga bardzo dużych nakładów finansowych
2. **oddolny** - polegający na tym, że to mieszkańcy danego miasta są inicjatorami zmian.

Zdefiniowanie czterech głównych wymiarów/celów przyświecających wdrażania koncepcji Smart City, są to:

rozwój kapitału ludzkiego wzmocnienie pozycji mieszkańca

wzmocnienie kapitału intelektualnego oraz tworzenie wiedzy

rozwój kapitału społecznego. zrównoważony rozwój społeczny oraz włączenia cyfrowe,

zmiana zachowań — poczucie sprawczości i znaczenia (poczucie, że wszyscy mieszkańcy są współwłaścicielami i współodpowiedzialnymi za swoje miasto),

społeczny wymiar- wdrażanie technologii odpowiadającej potrzebom, umiejętnościom i interesom użytkowników, z poszanowaniem ich różnorodności i indywidualności.

Dążenie do wdrożenia działań na rzecz uczynienia miast odpornymi, zrównoważonymi i bezpiecznymi zostało wyszczególnione jako jeden z 17 Celów

Zrównoważonego Rozwoju opisanych w The 2030 Agenda for Sustainable

Development⁵. W tym sensie myśl przewodnia idei smart city stanowią projektowanie i realizacja inicjatyw, które przyczynia się do sprawniejszego działania

miasta często w ramach sześciu tzw. inteligentnych charakterystyk wyszczególnionych przez zespół badaczy kierowany przez Rudolfa Giffingera . Wyróżniamy

wśród nich smart governance, smart economy, smart mobility, smart environment, smart life oraz smart people.

Pierwsza z wymienionych kategorii odnosi się do sposobu zarządzania miastem, umożliwiającego podejmowanie interoperacyjnych działań w oparciu

o analizę pozyskiwanych z miejskich systemów danych. Podkreśla się tu też rolę

e-administracji w procesach podejmowania decyzji i tworzenie e-usług. W ramach inteligentnej ekonomii wspiera się e-biznes, e-commerce i cyfrowa przedsiębiorczość. Ważne jest również tworzenie warunków dla rozwoju innowacji, nowych modeli biznesowych, inteligentnych klastrów itp. Kategoria smart mobility nastawia na integracje różnych środków komunikacji, tworzenie transportowych systemów logistycznych oraz wspieranie wszelkich działań w zakresie czystej, bezpiecznej i zrównoważonej komunikacji. Smart environment zbiera inicjatywy związane z inteligentną energią, pomiarami, sterowaniem i monitorowaniem zanieczyszczeń, promowaniem przyjaznych środowisku budynków i zielonej urbanistyki, ale też zrównoważonym wykorzystywaniem zasobów poprzez inteligentne oświetlenie, inteligentną gospodarkę odpadami czy wodą. Kategoria „inteligentni ludzie” podkreśla istotę e-umiejętności i pracy w środowisku wspieranym przez technologie ICT oraz otwartość i uczestnictwo w życiu miasta ich mieszkańców. Ostatnia, smart living, odwołuje się do pewnego stylu życia, zachowania i konsumpcji opartej na ICT, zdrowego trybu życia, dobrej jakości warunków mieszkaniowych i mieszkalnych, bezpieczeństwa, ale także dostępu do różnorodnych atrakcji kulturalnych. Poprzez taką implementację inteligentnych technologii do swojej przestrzeni smart ośrodki miałyby więc nie tyle lepiej reagować na pojawiające się urbanistyczne wyzwania, co też sprawniej zarządza miejskim organizmem i stawać się przyjaźniejszą przestrzenią do życia.

1992 – ukazanie się publikacji *The Technopolis Phenomenon: Smart Cities, Fast Systems, Global Networks* autorstwa Davida V. Gibsona, George’a Kozmetsky’ego i Raymonda W. Smilora (Rowman & Littlefield Publishers, Langham 1992), w której zostało być może po raz pierwszy użyte pojęcie smart city w kontekście miejskiego rozwoju ukierunkowanego na technologie i innowacje.

2002 – rozpoczęcie w Korei Południowej budowy Songdo, pierwszego na świecie miasta w pełni zaplanowanego w ramach koncepcji smart city.

2007 – powstanie pierwszego rankingu europejskich inteligentnych miast średniej wielkości opracowanego przez zespół Rudolfa Giffingera.

2008 – uruchomienie przez IBM projektu Smarter Planet, sprawdzającego zastosowanie czujników, sieci i analiz opartych na danych w zakresie rozwiązywania miejskich problemów.

2015 – dostrzeżenie przez Boyda Cohena rozwoju koncepcji smart city i opisanie trzech

generacji inteligentnych miast: smart city 1.0, smart city 2.0, smart city 3.0.

- 4. Część podsumowująca:** Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie dyskusji

5. Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. materiały ksero karty pracy nad przykładowym planem sprzedaży,
2. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
3. Prezentacja założeń Planu Smart City Konin Maciej Mysona - Zespół Doradców Gospodarczych TOR 27.12.2022
4. VIII Ogólnopolska Konferencja Prezentacja „Normalizacja w Szkole”, „Normy + miasto = Smart City” „Smart city dla małych i średnich miast”, Artur Tusiński, Burmistrz Miasta Ogrodu Podkowa Leśna
5. Prezentacja Cele Zrównoważonego Rozwoju na rzecz środowiska Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie
6. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
7. Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022
8. tablica, komputer, projektor

Manual dla nr 5

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Zarządzanie smart wspólnotą – wybrane aspekty;

Czas zajęć: 4 h

Warunki realizacji: zadania w dwójkach zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: dyskusja, burza mózgów,

Cele ogólne: Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: Partycypacja społeczna, e-administracja, budżet zadaniowy.
2. określa wielkość i cechy zarządzania przez rezultaty oraz cechy charakterystyczne budżetu zadaniowego .
3. wskazuje i wyjaśnia poszczególne cechy e- administracji.
4. wie, z jakich źródeł oraz narzędzi (informatycznych) należy korzystać przy zarządzaniu jednostką samorządową .

Efekty uczenia: 3C Prezentuje ofertę i negocjuje jej warunki (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: – Wymień zasady nowej administracji publicznej . Na czym polega zarządzanie przez rezultaty? Co oznacza akronim SMART? Co to jest zintegrowany system informatyczny? Wymień trzy przykładowe moduły ZSI dla samorządu. Jakie są generacje e-usług? Co to jest budżet zadaniowy? Co to jest kontrola zarządcza ? Co to jest budżet partycypacyjny ? Jakie są największe zagrożenia e-administracji?

Środki dydaktyczne: analiza dostępnej literatury, przedstawienie przykładów praktycznych, pokaz prezentacji dotyczących propozycji lokalnych .

Przebieg zajęć

1. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące się do szeroko ujętych informacji o zrównoważonym rozwoju i pokazanie powiązań z transformacją społeczną, gospodarczą i energetyczną subregionu konińskiego. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.

2. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę związaną z zarządzaniem smart cities. Wyodrębnienie podstawowych kryteriów oceny. Budżet obywatelski, budżet sołecki

3. **Część właściwa:**

Zarządzanie smart wspólnotą – wybrane aspekty;

administracja powinna być skoncentrowana w pierwszej kolejności na osiąganiu wyników, a dopiero później na procesy i działania ,
administracja powinna osiągać wyniki w tych obszarach, gdzie dostarcza -
określonych produktów i świadczy usługi,

administracja powinna być zorientowana na obywateli (konsumentów) w kontekście ich realnych potrzeb, które powinny być znane i zaspokajane

Zarządzanie przez rezultaty;

Konkretny - sformułowanie powinno być jednoznaczne i dookreślone w taki sposób, aby nie pozostawiać miejsca na dowolną interpretację,

mierzalny— czyli tak sformułowany, aby można było za pomocą wartości liczbowych wyrazić stopień realizacji celu bądź przynajmniej umożliwić stopień jego realizacji,

osiągalny — cel, który jest niemożliwy do zrealizowania lub jest zbyt ambitny, powoduje, że podmioty, które mają go wykonać, od samego początku i kwestionują jego zasadność, a tym samym in. traci on rację bytu
istotny- cel musi być znaczący, a także powinien stanowić pewną wartość dla jego wykonawców,

określony - w czasie cel musi mieć dokładnie określony horyzont czasowy, w jakim należy go zrealizować

Rezultaty- cztery kategorie

nakłady — czy posiadane przez administrację zasoby (rzeczowe, finansowe, kadrowe) są wystarczające*

proces — **posiadane zasoby są wykorzystane w sposób efektywny**

produkty — czy zapewniona jest odpowiednia ilość i jakość usług publicznych, za których dostarczenie odpowiedzialny jest podmiot administracji publicznej?

wyniki— czy udało się osiągnąć istotny zmianę w obszarze będącym przedmiotem interwencji publicznej?"

Budżet zadaniowy, kontrola zarządcza Partycypacja społeczna;

Można wyodrębnić poszczególne elementy procesu jakim jest kontrola zarządcza

1. planowanie polegające na zdefiniowaniu wielu zadań zorientowanych na osiągnięcie konkretnych rezultatów (SMART)
2. programowanie, którego zadaniem jest zdefiniowanie algorytmu (sposobu postępowania), który ma skutkować osiągnięciem zdefiniowanych celów,
3. weryfikacja efektów poprzez analizę przyjętych wskaźników, jej celem jest sprawdzenie, czy i w jakim zakresie udało się osiągnąć rezultaty zdefiniowane na

- etapie planowania bądź modyfikacja celów w kontekście zmiany uwarunkowań zewnętrznych,
4. analiza odchylenia polegająca na zbadaniu ewentualnych rozbieżności pomiędzy zdefiniowanymi celami a rezultatami ,
 5. wdrożenie działań naprawczych będących korekty działań mając ich na celu realizację przyjętych celów

Wprowadzenie obywatelskiego pozwala na zdefiniowanie kilku najważniejszych etapów tego procesu są to:

1. podjęcie decyzji o wprowadzeniu budżetu obywatelskiego przez władze lokalne,
2. debata publiczna na temat formy, idei oraz założeń budżetu obywatelskiego, podjęcie decyzji przez interesariuszy na temat modelu (typów projektów , ustalenie kręgu osób upoważnionych i formy głosowania, procedur odwoławczych),
3. przygotowanie harmonogramu prac (uchwalenia) budżetu obywatelskiego,
4. przeprowadzenie spotkań/warsztatów (konsultacji) dotyczących budżetu,
5. wybór przez mieszkańców najważniejszych inwestycji /priorytetów,
6. uchwalenie budżetu obywatelskiego,
7. realizacja budżetu obywatelskiego,
8. ewaluacji projektu.

można wyróżnić następujące sfery korzyści:

społeczne: wzrost poziom u zaufania mieszkańców do władz samorządowych, promocja idei dobrego rządzenia, promocja innowacyjności i przedsiębiorczości, włączanie się wspólnoty w rozwiązywanie lokalnych problemów (narzędzie aktywizacji obywatelskiej powoduje wzrost identyfikacji ludności z daną lokalizacją, wzrasta poczucie tożsamości lokalnej,

ekonomiczne — faktyczne rozwiązywanie zgłaszanych problemów skutkujące poprawy warunków życia (zwiększenie jakości życia) w obszarach interwencji,

edukacyjne — mieszkańcy poznają mechanizmy dotyczące system u finansowego na poziomie samorządu, mechanizmu partycypacyjnego oraz samego funkcjonowania procesu decyzyjnego w zakresie struktury alokacji wydatków budżetowych pochodzących między innymi z podatków mieszkańców

E-administracja;

które wynikają ze stopnia rozwoju e-administracji

poziom pierwszy — informacje są dostępne dla obywatela online, a więc istnieje możliwość dostępu do informacji o danym urzędzie i świadczonych przez niego usługach zamieszczonych na jego stronie internetowej,

poziom drugi — jednostronna interakcja jednokierunkowa — istnieje możliwość dostępu do informacji zamieszczanych na stronie internetowej urzędu oraz pobrania z niej oficjalnych, urzędowych formularzy, wniosków,

poziom trzeci — jednostronna interakcja dwukierunkowa — istnieje możliwość wyszukania informacji dotyczących świadczenia usług przez administrację oraz pobrania i odesłania przez internet wypełnionych i podpisanych formularzy,

poziom czarty - dwustronna interakcja dwukierunkowa, nazywana transakcją — istnieje możliwość załatwienia sprawy przez internet wszystkich czynności koniecznych do załatwienia danej sprawy, w tym dokonania płatności i otrzymanie dokumentu kończącego sprawę także drogą elektroniczną (np. decyzję administracyjną),

poziom piąty — personalizacja — organizacja usług wokół potrzeb użytkowników.

Systemy informatyczne w JST

zakres oddziaływania zintegrowanego systemu informatycznego, który — w dużym uproszczeniu— digitalizuje informację. Do elementów tych zalicza się.

zarządzanie strategiczne, w tym konsultacje społeczne,

bieżące zarządzanie świadczeniem usług publicznych,

zarządzanie finansowe (planowanie, budżetowanie, sprawozdawczość),

zarządzanie procesami w ramach stosowania norm ISO (celem opracowywania i wdrażania procedur jest tworzenie zintegrowanego systemu zarządzania),

nadzór właścicielski spółek i jednostek komunalnych planowanie i przeprowadzanie audytu wewnętrznego,

kontrola zarządcza (zarządzanie ryzykiem),

zarządzanie planowaniem i realizacją inwestycji.

4. Część podsumowująca:

Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie analizy sytuacji w gminach w ujęciu zarządzania smart.

5. Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. materiały do

2. tablica, komputer, projektor
3. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
4. Prezentacja założeń Planu Smart City Konin Maciej Mysona - Zespół Doradców Gospodarczych TOR 27.12.2022
- 5.VIII Ogólnopolska Konferencja Prezentacja „Normalizacja w Szkole” „Normy + miasto = Smart City” „Smart city dla małych i średnich miast”, Artur Tusiński, Burmistrz Miasta Ogrodu Podkowa Leśna
6. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
- 7.Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich

Manual dla nr 6

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Mieszkańcy gminy – jako czynnik zrównoważonego rozwoju Smart City;

Czas zajęć: 3 h

Warunki realizacji: zadania w zespołach zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: dyskusja, burza mózgów, analiza przypadków (case study)

Cele ogólne: Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: Kapitał ludzki i społeczny oraz potrafi wyjaśnić różnice.
2. określa cechy kapitału kreatywnego. Potrafi wskazać potrzebę tego kapitału w transformacji subregionu konińskiego.
3. wskazuje i wyjaśnia innowacje społeczne
4. wie na czym polega łańcuch wartości dodanej. Jakiego rodzaju działania w edukacji w konińskim dają konkretny efekt w transformacji społecznej i gospodarczej.
5. wie na czym polega budowanie partnerstw z wykorzystaniem teorii interesariuszy

Efekty uczenia: 3 A Monitoruje realizację kontraktu (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: – Co to jest kapitał ludzki ? W jaki sposób można klasyfikować kapitał ludzki ? Co to jest kapitał społeczny ? Czym różni się kapitał ludzki od społecznego. Co to jest kapitał kreatywny? Wymień na czym polega łańcuch wartości dodanej w sektorze edukacji? Co to jest innowacja społeczna. Wymień trzy innowacje społeczne i je opisz. Wymień etapy postępowania w zakresie wdrażania innowacji społecznych. Co to jest crowdsensing ?

Środki dydaktyczne: analiza dostępnej literatury, przykładów praktycznych, konkretnych propozycji

Przebieg zajęć

5. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące do wszystkich omawianych tematów ze szczególnym uwzględnieniem problematyki społecznej oraz roli człowieka w tych procesach.
. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.
6. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę kapitału ludzkiego, społecznego. Omówienie poszczególnych elementów ze słuchaczami w formie dyskusji.
7. **Część właściwa:** Podczas burzy mózgów postaraj się omówić szczególne: Mieszkańcy gminy – jako czynnik zrównoważonego rozwoju Smart City;

Kapitał ludzki; Kapitał społeczny

Podsumowując, można wyróżnić następujące funkcje kapitału społecznego: integracja i solidarność społeczna — przeciwdziałanie wykluczeniu i dyskryminacji

8. uzupełnianie i wyręczanie niewydolnych instytucji państwa,
9. kontrola sektora rządowego i wymuszanie jego odpowiedzialności ,

10.kontrola sektora komercyjnego,

11.budowanie i ochrona kultury lokalnej przed komercjalizacją

Kapitał społeczny;

Nie ma precyzyjnie zdefiniowanego wskaźnika kapitału społecznego. Tym niemniej przyjmuje się, że jego miarą mogą być:

1. Dobrowolna przynależność do organizacji oraz pełnienie w nich funkcji,
2. udział w dobrowolnych zebraniach publicznych i aktywne w nich uczestnictwo ,
3. organizowanie takich zebrań,
4. dobrowolne działania na rzecz społeczności lokalnej, w tym nieodpłatna praca na rzecz potrzebujących (wolontariat),
5. udział w wyborach parlamentarnych (lub samorządowych)
6. stosunek do mniejszości, np. migrantów.

Kapitał społeczny i zaufanie

Kapitał społeczny umożliwia respektowanie umów bez odwoływania się do sądów. Gdyby każdy kontrakt musiał być egzekwowany przez sądy, to system rynkowy nie mógłby funkcjonować. W rzeczywistości większość relacji ekonomicznych opiera się jednak nie na umowach, lecz na ogólnym zaufaniu wzajemnym. Tradycyjnie, zaufanie jest uznawane za czynnik o fundamentalnym znaczeniu w historii finansów i transakcji finansowych. Obecnie istnieje już obszerna literatura na temat kapitału społecznego. Niektóre prace z tego zakresu są sformalizowane poprzez wprowadzenie teorii gier; pokazują one, że ludziom opłaca się w powtarzalnych grach działać w sposób kooperacyjny i wiarygodny (Dasgupta i Stiglitz 2000). Ostatnio w niektórych pracach wykorzystano koncepcje zaczerpnięte z socjologii i psychologii kultury do wyjaśnienia zachowań kooperacyjnych opartych na wzajemnym zaufaniu, np. do wyjaśnienia sukcesu mikropożyczek w Bangladesz i ich niepowodzeń w Indiach (Haldar i Stiglitz 2016). Zaufanie ma różne wymiary i formy. Podstawowe rozróżnienie dotyczy zaufania wzajemnego między ludźmi (zaufanie międzyludzkie) oraz zaufania do instytucji (zaufanie instytucjonalne). W obrębie danego społeczeństwa może istnieć zaufanie do niektórych instytucji przy braku zaufania do innych; podobnie może istnieć zaufanie w relacjach z osobami bliskimi i znajomymi przy dużej nieufności do osób obcych (np. do cudzoziemców); mówimy wówczas o braku zaufania ogólnego. Kiedy pewne instytucje nie działają dobrze, a obowiązujące reguły gry są postrzegane jako niesprawiedliwe, osłabia to chęci ludzi do zgodnej współpracy, czego rezultatem jest „społeczeństwo nieufne” (Coyle 2013). Trudniej jest wówczas realizować politykę zmierzającą do umacniania i pomnażania

dobra wspólnego, co z kolei stwarza warunki sprzyjające dla rozwoju populizmu i może nawet zagrozić demokracji (Inglehart i Norris 2016)

Istnieje coraz szersze piśmiennictwo łączące rozwój nowoczesnego kapitalizmu z zaufaniem społecznym (np. Greif 1993, 1994). Współczesny system finansowy nie powstałby chyba nigdy, gdyby nie zaistniał wysoki poziom wzajemnego zaufania łączącego ludzi w dawnych miastach--państwach włoskich, takich jak Florencja.

Z przyczyn opisanych dokładnie przez Arrowa (1972) zaufanie odgrywa ogromną rolę w gospodarce rynkowej. Pozwala ono uczestnikom rynku uniknąć kłopotliwego i w gruncie rzeczy niewykonanego spisywania przy każdej transakcji umów zawierających klauzule obejmujące możliwie wszystkie przyszłe ewentualności, co bardzo usprawnia funkcjonowanie gospodarki. Intuicja Arrowa była klarowna. Przy braku nieformalnych zasad, takich jak wzajemne zaufanie, nie byłoby wielu rynków, korzyści płynące z wymiany rynkowej byłyby dużo mniejsze, a alokacja zasobów byłaby mniej efektywna. W tym zakresie wzajemne zaufanie i nieformalne reguły gry kształtujące współpracę i wymianę mogą objaśniać różnice obserwowane w rozwoju gospodarczym.

Kapitał kreatywny;

Wskaźnik ten został oparty na trzech czynnikach rozwoju gospodarczego :

technologii — miarą jest odsetek osób pracujących w branży wysokich technologii liczba złożonych patentów na mieszkańca; odsetek osób mających dostęp do szybkiego Internetu i usług mobilnych trzeciej generacji,

talencie. — miarą jest odsetek osób pracujących w przemysłach kreatywnych odsetek osób z wyższym wykształceniem; odsetek osób pracujących w nauce,

tolerancji — miarą jest przyciąganie lokalizacji — odsetek osób zamieszkałych na danym terenie, ale urodzonych poza jego granicami; odsetek studentów niemieszkających na stałe na danym terenie, ale na nim studiujących; odsetek małżeństw mieszanych w liczbie małżeństw , odsetek dzieci w wieku 0—14 lat uczęszczających do szkół publicznych z rodziców imigrantów, odsetek osób homoseksualnych w liczbie mieszkańców; odsetek łącznej liczby pisarzy i poetów, projektantów, muzyków i kompozytorów, aktorów i reżyserów, malarzy i rzeźbiarzy, grafików i fotografów oraz tancerzy do ogółu ludności; odsetek osób o różnych rasach zamieszkałych do liczby ras zarejestrowanych w kraju.

Inną propozycją pomiaru kapitału kreatywnego jest European Creativity Index

P- kapitał ludzki — mierzony liczbą godzin poświęconych na naukę o sztuce i kulturze w szkołach podstawowych i średnich i liczbą szkół artystycznych na liczbę mieszkańców, udziałem studentów według kierunków związanych z kulturą i sztuką; udziałem osób zatrudnionych w zawodach kultury w ogółem pracujących;

otwartość i różnorodność — mierzona udziałem mieszkańców mających pozytywny stosunek do mniejszości narodowych; udziałem mieszkańców zainteresowanych kulturą i sztuką innych krajach europejskich; udziałem w rynku firm zagranicznych; pluralizm w mediach; udziałem obcokrajowców zatrudnionych w kulturze;

kulturę — mierzona rocznymi wydatkami gospodarstw domowych na kulturę udziałem osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych przynajmniej raz w roku; liczbą publicznych teatrów na mieszkańca liczbą publicznych muzeów na mieszkańca; liczbą publicznych filharmonii na mieszkańca; liczbą kin na mieszkańca;

technologii — mierzona pokryciem regionu szerokopasmową siecią oraz. udziałem osób, które posiadają w domu komputer osobisty oraz konsolę do gier;

regulacje prawne i finansowe - mierzone regulacjami podatkowymi. dla osób pracujących w sektorach kreatywnych; poziomem stawki VAT na książki, nagrania, video itp.; regulacjami podatkowymi zachęcającymi do sponsoringu i dotacji w obszarze kultury; poziomem wydatków publicznych na kulturę, sztukę filmową, telewizji publiczną;

ocenę rezultatów kreatywności — mierzoną wartością dodaną w przemysłach kreatywnych jako udziałem produktu krajowego brutto; obrotami w przemyśle muzycznym na mieszkańca; obrotami w przemyśle wydawniczym; obrotami kin na mieszkańca; liczbą wyprodukowanych filmów na mieszkańca; liczbą wyprodukowanych nagrań na mieszkańca; liczbą wydawanych książek na mieszkańca,

rezultaty kreatywności — mierzone liczbą złożonych wniosków na wzory użytkowe na mieszkańca.

Innowacje społeczne;

Gospodarka i rozwój technologii wpływają na rzeczywistość. Innowacyjność w obszarze gospodarki stała się jej immanentną cechą w XXI wieku. Tym niemniej coraz częściej innowacje zaczynają mieć wymiar społeczny; przede wszystkim dlatego, że dotychczasowe mechanizmy rozwiązywania problemów społecznych nie przynoszą zadowalających rezultatów. Pomimo wielu osiągnięć, które przyniósł XXI wiek, kluczowymi obszarami debaty publicznej w obszarze społecznym są: wzrost rozwarstwienia dochodów, asymetria czerpania korzyści z postępu, wykluczenie społeczne, starzenie się społeczeństwa; niedostosowanie kompetencji do potrzeb rynku pracy w kontekście braku powszechności kształcenia ustawicznego, czy też zmian klimatycznych i rosnącego zanieczyszczenia środowiska i jego wpływu na zdrowie społeczeństwa. Tabela 5. przedstawia najczęstsze obszary występowania innowacji społecznych.

Rozwój nowych produktów, usług i programów

Zaspokajające potrzeby społeczne, innowacje w sektorze publicznym i świadczenia usług publicznych przez przedsiębiorstwa społeczne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego; świadczenie usług publicznych i innych środków redystrybucji, w aspekcie oszczędności budżetowych w państwie dobrobytu.

Transformacja społeczna

Rola społeczeństwa obywatelskiego w procesie przemian społecznych oraz rola ekonomii społecznej i przedsiębiorców społecznych w realizacji wzrostu gospodarnego i integracji społecznej; rola biznesu w zmianie społecznej – społeczna odpowiedzialność biznesu i rola fali innowacji i produktywności poprzez skupienie się na „społecznych” dziedzinach, jak edukacja czy opieka zdrowotna.

Model zarządzania organizacją

Budowanie strategii biznesowych obejmujących zmiany w kapitałach ludzkim, instytucjonalnym i społecznym które prowadzą do poprawy sprawności organizacyjnej i poprawa konkurencyjności, restrukturyzacja organizacyjna, modernizacja stosunków przemysłowych oraz poprawa zarządzania zasobami ludzkimi; zarządzanie non-profit.

Przedsiębiorczość społeczna

Rozwój nowych i innowacyjnych sposobów pokonywania wyzwań społecznych poprzez zaangażowanie przedsiębiorców, wrażliwych społecznie

Model zarządzania

Wzmocnienie pozycji i zwiększenia zdolności instytucji społecznych (poprawa wzajemnych relacji między różnymi podmiotami społecznymi, poprawa umiejętności, kompetencji, kapitału społecznego wśród aktorów życia społecznego zaangażowanych w rozwój i realizację programów i strategii społecznych i gospodarczych.

Koncepcja łańcucha wartości dodanej w sektorze edukacji

W sektorze edukacji łańcuch wartości dodanej opiera się na sprzężeniu zwrotnym czterech procesów :

1. identyfikacji kompetencji (zawodowe, społeczne),
2. definiowaniu modułów kompetencyjnych tworzących kwalifikacje
3. procesie nauczania,
4. wykorzystywaniu kompetencji w praktyce.

12.Część podsumowująca: Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie dyskusji dotyczącej różnych aspektów kapitałów ludzkich, społecznych, innowacyjnych. Propozycje zmian w edukacji w regionie konińskim w procesie transformacji.

13.Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. materiały ksero,
2. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.

3. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012

4.Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022

3. tablica, komputer, projektor.

Manual dla nr 7

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju;

Czas zajęć: 4 h

Warunki realizacji: zajęcia w grupach, indywidualne zadania - zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: dyskusja, case study, praca parami

Cele ogólne:

Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: edukacji dla zrównoważonego rozwoju, ekologicznej
2. potrafi opisać rolę edukacji w budowaniu zrównoważonego rozwoju
3. wskazuje i wyjaśnia poszczególne rodzaje edukacji dla demokracji, dla bezpieczeństwa
4. wie, z jak powinno być prowadzone kształtowanie kompetencji społeczeństwa przyszłości w perspektywie rozwoju przemysłu 4.0 i społeczeństwa 4.0

Efekty uczenia: 3C zarządza reklamacjami (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: — W jakie uniwersalne wartości powinna wyposażać młodych ludzi edukacja dla zrównoważonego rozwoju? Podaj różne czynniki wpływające na bezpieczeństwo personalne .

Jakie aspekty są ważne w kształtowaniu kultury bezpieczeństwa ? Podaj znaczenie terminu demokracja. Jakie wskaźniki są brane pod uwagę przy diagnozie poziomu świadomości ekologicznej i zachowań ekologicznych Polaków w badaniach trackingowych zleczanych przez ministerstwo Środowiska ? Co to jest różnorodność biokulturowa. .Ile zabytków hiokulturowych wpisanych jest na listę światowego dziedzictwa? Jakiego zadania spełnia edukacja medialna? Wymień pozytywne i negatywne strony nowych mediów. Jakiego mogą być negatywne skutki wpływu nowoczesnych technologii rozwijanych w dobie czwartej rewolucji przemysłowej na kształtujące się społeczeństwo 4.0.

Środki dydaktyczne: analiza literatury przedmiotu,

Przebieg zajęć

1. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące się do kapitału ludzkiego. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.
2. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę związaną z wyjaśnianiem znaczenia pojęć: edukacji dla zrównoważonego rozwoju, ekologicznej edukacji w budowaniu zrównoważonego rozwoju, edukacji dla demokracji, dla bezpieczeństwa , kształtowanie kompetencji społeczeństwa przyszłości w perspektywie

rozwoju przemysłu 4.0 i społeczeństwa 4.0. Prowadzący zachęca studentów do dyskusji na ten temat.

3. Część właściwa:

Praca w całej grupie oraz w podgrupach: Omówienie typów edukacji i ich znaczenia. Edukacja w regionie i jej znaczenie dla transformacji.

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju;

Edukacja dla bezpieczeństwa i kształtowanie kultury bezpieczeństwa;

W kształtowaniu kultury bezpieczeństwa", jak wskazuje Agenda 21, ważne są: badania natury klęsk żywiołowych oraz analiza pod kątem ich wpływu na ludzi, działalność gospodarczą, środowisko, właściwa informacja w środkach masowego przekazu, także z wykorzystaniem najnowszych technologii ICT, wdrażanie lub wzmocnienie lokalnych, regionalnych i globalnych systemów wczesnego ostrzegania przed zbliżającą się katastrofą, określenie wpływu przemysłu na środowisko w obszarze klęsk żywiołowych oraz opracowanie i wdrożenie strategii odbudowy zniszczonych terenów przez restrukturyzację działalności gospodarczej, promowanie współpracy różnych podmiotów (władz i społeczności lokalnych organizacji poza- rządowych i biznesu), opracowanie i egzekwowanie ścisłych norm ochrony środowiska oraz standardów kontroli.

Edukacja dla demokracji;

1. władza ludu, narodu, społeczeństwa,
2. forma ustroju politycznego państwa, w którym większości obywateli stanowi źródło władzy; obywatele posiadają prawa i wolności oraz obowiązki,
3. demokracja jako synonim prawa i wolności politycznych obywateli opierających się na równości wobec prawa oraz równości szans,
4. demokracja społeczna i ekonomiczna polega na zapewnieniu powszechnego i równego udziału obywateli w zarządzaniu majątkiem narodowym i dostępie do dóbr

Edukacja ekologiczna i kształtowanie świadomości i kultury ekologicznej;

Edukacja ekologiczna to jeden z celów edukacji szkolnej (formalnej) i edukacji realizowanej w innych formach, także w ramach idei lifelong learning. Najogólniej rzecz ujmując, dotyczy wychowania społeczeństwa wrażliwego na poszanowanie środowiska przyrodniczego i

kształtowania świadomości ekologicznej. Stopień adaptacji treści ekologicznych w programach nauczania w poszczególnych państwach jest oczywiście zróżnicowane. Stopień implementacji treści edukacji ekologicznej w pozostałych formach kształcenia także jest różny. W niektórych krajach rozwijających się edukacja ekologiczna jest nieobecna bądź traktowana marginalnie, chociaż w pewnym stopniu działania UNESCO powodują, że treści ekologiczne w ramach edukacji dla zrównoważonego rozwoju także w wymiarze globalnym zajmują swoje miejsce. Jednak do ukształtowania satysfakcjonującego poziomu świadomości ekologicznej przekładający się na proekologiczne zachowania w życiu codziennym i w działalności gospodarczej droga jest jeszcze bardzo daleka.

W krajach rozwiniętych poziom świadomości ekologicznej jest oczywiście wyższy; nie oznacza to jednak, że zachowania proekologiczne indywidualne, społeczne i gospodarcze są w pełni satysfakcjonujące. Świadomość ekologiczna jest jednym z elementów świadomości zrównoważonego rozwoju i szerszej świadomości społecznej, a edukacja ekologiczna jest narzędziem poszerzania pola świadomości społecznej w tym zakresie.

Dziedzictwo kulturowe i jego ochrona dla zrównoważonego rozwoju;

Człowiek staje się w pełni człowiekiem poprzez kulturę, która go formuje w długoletnim złożonym procesie w którym wiedza i nauka idą w parze z formowaniem własnej osobowości, w tym także widzeniem innych i umiejętności współżycia z nimi.

W dobie nowych mediów szczególnego znaczenia nabiera edukacja medialna i kształtowanie kompetencji medialnych. To stosunkowo nowy aspekt kultury oparty na nowych technologiach, dających coraz więcej różnorodnych możliwości. Zdaniem Lena Mastermana kształcenie kompetencji jest medialnych jest ważne ze względu na przestrzeń oddziaływania i możliwości wymiany poglądów.

Kształtowanie kompetencji społeczeństwa przyszłości w perspektywie rozwoju przemysłu 4.0 i społeczeństwa 4.0

Ostatnim dekadą XXI w. to okres bardziej dynamicznych zmian, w których obrębie obserwujemy duże „przyspieszenie” technologiczne nazwane czwartą rewolucją przemysłową, charakteryzującą się:

powszechną cyfryzacją i zapewnieniem stałego porozumiewania się och między sobą, osób z urządzeniami oraz urządzeń między sobą,

coraz częściej wdrażaniem innowacjami wywrotowymi, które pozwalają na skokowe zwiększanie sprawności i efektywności funkcjonowania systemu społeczno- gospodarczego osiągnięcia takiego rozwoju maszyn, iż uzyskują one zdolność do autonomicznego zachowania dzięki wykorzystaniu w procesie sterowania sztucznej inteligencji

Czwarta rewolucja przemysłowa wiąże się z ideą Przemysłu 4.0, która zasada „(. . .) zachowania możliwość permanentnej i ciągłej optymalizacji odbywającej się w czasie rzeczywistym, co sprawię, iż elastyczność organizacji osiąga wyższy poziom. (. . .)

Osiągnięcie tak pojmowanej optymalizacji działania wymaga odpowiednich środków i określonych narzędzi. jednym z podstawowych są narzędzia informatyczne, związane z rozwojem nowych technologii informacyjnych, takich jak chmura obliczeniowa, big data czy Internet rzeczy Podstawą jest tu rozwój inteligentnych technologii, tworzących w konsekwencji systemy samokorygujące i samosterujące swoje funkcjonowanie. Umożliwiają one dokonywanie różnych działań w czasie rzeczywistym (. . .) . Narzędziami technicznymi Przemysłu 4.0 są komputery, automaty i roboty oraz cała infrastruktura techniczna wraz z vv) specjalizowanymi narzędziami informatycznymi. Narzędzia te są niezbędne do zbudowania nowego typu organizacji, wysoce fleksybilnej, inteligentnej, zdolnej do samo optymalizacji, nieprzerwalnie monitorującej potrzeby własne i otoczenia organizacyjne , umiejętnie skomunikowanej z różnorodnymi podmiotami". W takiej samej konwencji rozwija się sektor nowoczesnych usług dla biznesu (business serwis sektor; BSC), obejmujący między innymi outsourcing procesów biznesowych , centra. usług wspólnych ,centra usług IT, czy centra badań i rozwoju

Takie organizacje wymagają wysoko wykwalifikowanej kadry o kompetencjach techniczno-humanistycznych, czyli połączenia i twardych kompetencji zawodowych, technicznych , inżynierskich z kompetencjami miękkimi , takimi między innymi jak: elastyczność , otwartość adaptacyjność , umiejętność pracy w grupie, umiejętność pracy z AI, etyczność, samodzielność czy też rozwinięte umiejętności analityczne czy krytycznego. myślenia.

Zmieniający się rynek pracy wymaga odpowiedniego zaprojektowania i przygotowania kształcenia na potrzeby obsługi Przemysłu 4.0 i branży SSC. Dostępne długoterminowe prognozy (np. naukowców z Oxfordu) wskazują, że w wyniku robotyzacji zniknie 50% obecnie wykonywanych zawodów, ale w c pięciu najbliższych lat pojawią się na świecie 3 mln nowych

miejsce pracy, związanych z obsługą i wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Nie ulega wątpliwości, że nowoczesne technologie wpłyną na kształtowanie się nowego typu społeczeństwa, nazwanego w literaturze

Część podsumowująca: Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie podłączonych układów i wykonanej dokumentacji.

1. Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
2. Joseph E. STIGLITZ, Jean-Paul FITOUSSI, Martine DURAND Poza PKB MIERZMY TO CO MA ZNACZENIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO.
3. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
- 4.Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022
5. tablica, komputer, projektor

Manual dla nr 8

Kwalifikacja rynkowa: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście Smart City.

Temat zajęć: Monitorowanie, planowanie i prognozowanie zrównoważonego rozwoju miasta;

Czas zajęć: 4 h

Warunki realizacji: indywidualne oraz grupowe zadania - zgodnie z normami oświatowymi

Metody nauczania: dyskusja, burza mózgów,

Cele ogólne:

Uczestnik:

1. wyjaśnia znaczenie pojęć: monitoring w zarządzaniu, PKB, inne wskaźniki
2. określa cechy wskaźników charakterystyczne dla oceny zrównoważonego rozwoju.
3. wskazuje i wyjaśnia zarządzanie ryzykiem
4. wie, z jakich narzędzi należy korzystać w procesie monitorowania rozwoju ,

Efekty uczenia: 2B koordynuje prace zespołu projektowego (poziom 5)

Kryteria weryfikacji efektów uczenia: –.Wymień metody stosowane do przygotowania planów i strategii zrównoważonego rozwoju? Wymień modele służące do przygotowania strategii zrównoważonego rozwoju. Jakie płaszczyzny powinna uwzględniać strategia zrównoważonego rozwoju gminy? Podaj definicję „zrównoważonej organizacji”. Jakie są podstawowe narzędzia monitoringu zrównoważonego rozwoju? Jakie instytucje zajmują się pomiarem wskaźników zrównoważonego rozwoju w wymiarze europejskim i w Polsce ? Wymień co najmniej pięć wskaźników zrównoważonego rozwoju podlegających monitoringowi.

Wymień różne rodzaje ryzyka. Jakie aspekty powinna obejmować analiza ryzyka w projekcie?

Środki dydaktyczne: analiza literatury przedmiotu, analiza i dyskusja nad metodami monitorowania. Wskaźniki używane w gminach.

Przebieg zajęć

2. **Część organizacyjna:** Prowadzący przypomina informacje z ostatnich zajęć, odnoszące się do zrównoważonego rozwoju, smart cities, edukacji, innowacyjności kapitału ludzkiego. Prowadzący omawia sprawy organizacyjne: obecność, kryteria oceniania, temat, formy realizacji tematu.

3. **Część wprowadzająca:** Wprowadzenie w tematykę Monitorowanie, planowanie i prognozowanie zrównoważonego rozwoju miasta;
Wskaźniki; Propozycje Stiglitz, Zarządzanie ryzykiem ,przykłady – dyskusja.

Część właściwa: analiza prezentacji autorskiej zawierającej następujące treści:

Zrównoważony rozwój to proces przemian, który zapewnia zaspokajanie potrzeb obecnego pokolenia bez umniejszania szans rozwojowych przyszłych generacji, m.in. dzięki zintegrowanym działaniom w zakresie rozwoju gospodarczego, społecznego oraz w zakresie środowiska.

Pomimo swoich niedoskonałości, PKB jako miara osiągnięć gospodarczych pozostaje nadal podstawowym miernikiem stanu gospodarki. Takie mierniki jak PKB traktujemy jako twarde i pewne – dopóki nas nie zawiodą. Znaczna część tej książki dotyczy właśnie tego, jak zawodny może być ten miernik, kiedy jest on wykorzystywany do celów niezgodnych z jego przeznaczeniem, i co można zrobić, aby stworzyć mierniki, które lepiej odzwierciedlają zmiany kondycji gospodarki oraz postęp społeczny.

Jeżeli mierniki, na których się opieramy, rozmiągają się z odczuciami obywateli, to ludzie przestają ufać rządowi. Niektórzy uważają, że taka właśnie sytuacja miała miejsce w ostatnich latach w Stanach Zjednoczonych i w większości innych krajów wysoko rozwiniętych, kiedy to statystyka PKB pokazywała poprawę koniunktury, a większość ludzi miała inne odczucia. Rozbieżność pomiędzy deklaracjami polityków obwieszczających wyjście z recesji a sytuacją widzianą „od dołu” przyczyniła się do narastającego braku zaufania obywateli do rządów, tak widocznego w tym okresie, chociaż niewątpliwie istniały także inne przyczyny

Miary dobrobytu wg Stiglitz. Joseph E. STIGLITZ, Jean-Paul FITOUSSI, Martine DURAND
Poza PKB MIERZMY TO CO MA ZNACZENIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Jak powiedział jeden z przewodniczących tej komisji, laureat Nagrody Nobla Joseph E. Stiglitz, „to, co mierzymy, przesądza o tym, co robimy”.

Polski cud gospodarczy, czyli “terapia szokowa” Planu Balcerowicza? Nie. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii Joseph Stiglitz wskazuje trzy inne filary, które według niego doprowadziły do stanu, w którym polska gospodarka jest tą, która od wstąpienia do UE zdążyła już podwoić swoje PKB, jednocześnie wyróżniając się na tle wyników sąsiadów. Taka interpretacja polskiej historii ekonomicznej nie każdemu się spodoba.

“Polska zbliża się do standardów życia w Europie Zachodniej” - mówi Tyler Cowen, amerykański ekonomista, prof. Uniwersytetu George'a Masona w Wirginii, “czy to pokazuje, że terapia szokowa może po prostu zadziałać, jeśli się jej trzyma? Taki byłby mój wniosek” - opiniuje, pytając o zdanie Josepha Stiglitz, noblistę z ekonomii z 2001 r. “Nie, to pokazuje coś przeciwnego” - odpowiada. Największy sukces gospodarczy Polski na tle krajów Europy Wschodniej to efekt stopniowej polityki reform i tworzenia infrastruktury instytucjonalnej. Do

tego przyjęcie do Unii Europejskiej w 2004 r. i... migracja. Jak polski cud gospodarczy tłumaczy amerykański ekonomista

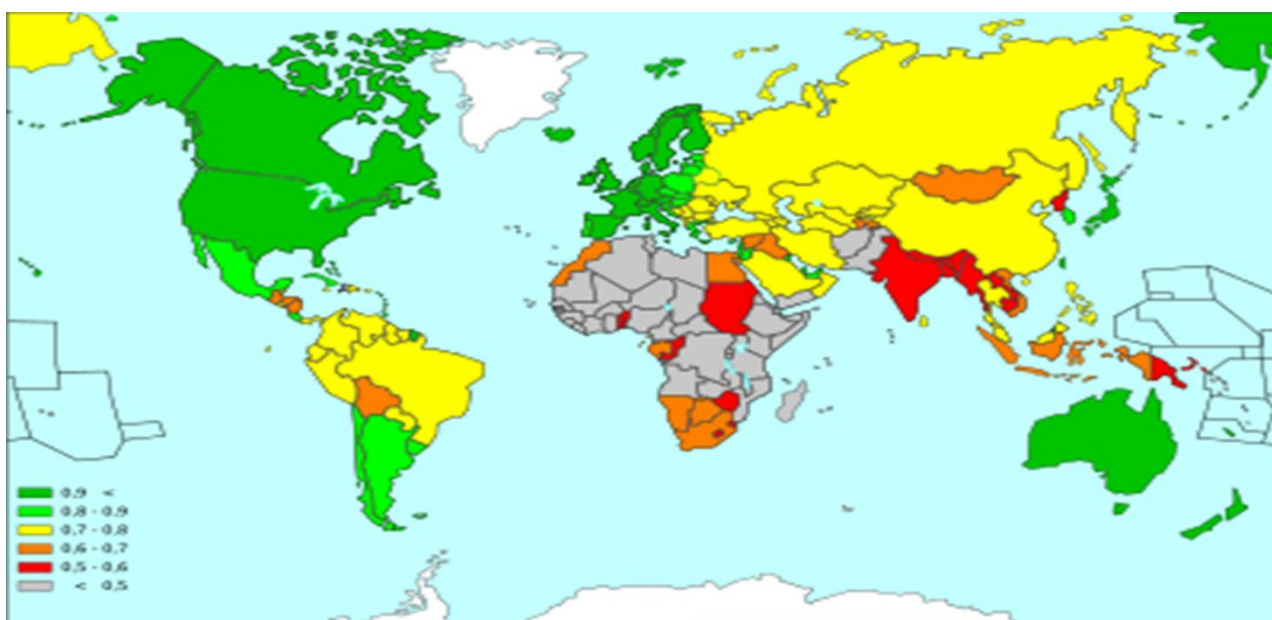
Komisja SSF, kierowana przez Josepha E. Stiglitz, Amartaya Sena i Jean--Paula Fitoussi, składała się z wybitnych ekonomistów i przedstawicieli nauk społecznych¹⁸. Głównym jej zadaniem było dokonanie oceny PKB jako miernika aktywności gospodarczej, określenie jego ograniczeń oraz rozważenie możliwości stworzenia lepszych mierników dobrobytu i postępu społecznego. Zalecenia Komisji były adresowane zwłaszcza do urzędów statystycznych i in-nych agencji rządowych i dotyczyły głównie konieczności rozszerzenia dostępnych danych oraz pożądaných kierunków dalszych badań. Komisja sformułowała szereg propozycji technicznych dotyczących doskonalenia rozporządzalnych mierników. U podstaw tych rekomendacji leżało przekonanie, że rodzaj i jakość stosowanych przez nas mierników jest sprawą ważną i że w ocenie kondycji gospodarczej określonego kraju powinniśmy odejść od nadmiernego przywiązania do PKB i opracować szerszy zestaw wskaźników, które uwzględniałyby takie kwestie jak rozkład dobrobytu oraz trwałość rozwoju we wszystkich jego wymiarach¹⁹.

Jak duży miałby być ten zestaw? Istnieją oczywiście pewne granice ilości informacji, które możemy przyswoić sobie i przetworzyć; dotyczy to zarówno obywateli, jak i urzędników państwowych. Komisja zalecała, aby był to stosunkowo nieduży i poręczny zestaw wskaźników (nazwany „deską rozdzielczą” – dashboard). Niektóre z nich miały pokazywać warunki bytowe zwykłych obywateli (np. mediana dochodu gospodarstw domowych może być lepszym wskaźnikiem dobrobytu „typowego” mieszkańca aniżeli dochód przeciętny, którego wielkość może być zawyżona przez wyjątkowo wysokie dochody garstki najbogatszych ludzi), inne zaś miały wskazywać trwałość rozwoju. Trwałość rozwoju w wymiarze ekonomicznym daje się zwykle najlepiej uchwycić poprzez pewien pieniężny miernik dobrobytu, ale aspekt ekologiczny tej kategorii lepiej jest oceniać za pomocą mierników fizycznych. Podobnie ocena stanu zdrowia ludności powinna być oparta raczej na miernikach fizycznych, takich jak długość życia i odporność na choroby, i nie należy nawet próbować przeliczać tego na jakieś ekwiwalenty pieniężne. Największym wyzwaniem było znalezienie „złotego środka” w projektowaniu rozmiarów tej „deski rozdzielczej” (tj. zestawu wskaźników rozwoju i dobrobytu przeznaczonych do celów praktycznych – przyp. tłum.). Chodziło o to, aby był to zestaw niezbyt duży i łatwo zrozumiały, ale dostatecznie pojemny, tak aby uwzględniał te sprawy, które są dla nas najważniejsze

Komisja ds. Pomiaru Rozwoju Gospodarczego i Postępu Społecznego i będąca jej sukcesorem grupa ekspertów -HLEG podjęły misję stworzenia lepszych mierników aktywności

gospodarczej i postępu społecznego, pogłębionego wyjaśnienia ograniczeń stosowanych powszechnie mierników, takich jak PKB, oraz pokazania, że proponowane nowe mierniki mogą przyczynić się do lepszego ukierunkowania polityki gospodarczej

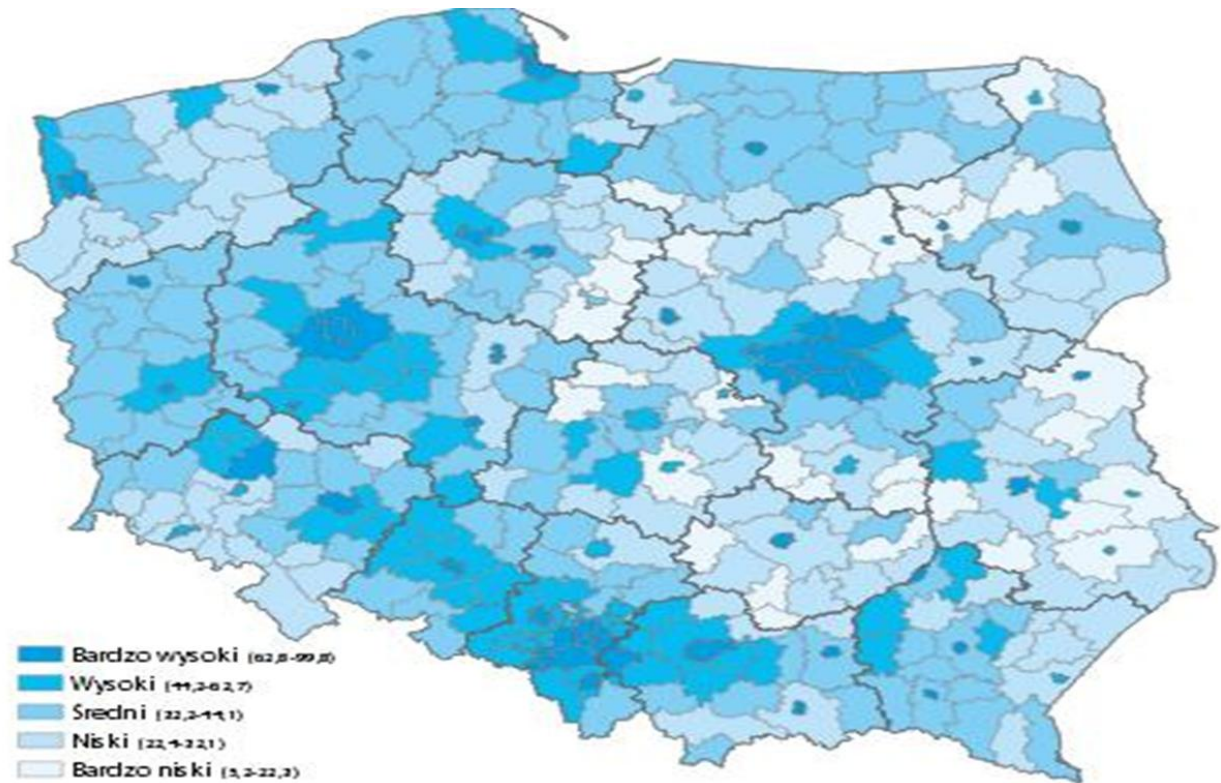
Komisja SSF zajęła się ważnymi problemami, czekającymi od dawna na rozwiązanie, takimi jak pomiar usług publicznych (gdzie wybory dokonywane przez konsumentów nie ujawniają informacji dotyczącej oceny wartości tych usług), oraz trzema dodatkowymi obszarami tematycznymi: pomiarem nierówności ekonomicznych, problemem zrównoważonego i trwałego rozwoju oraz problemem jakości życia. W tym ostatnim obszarze staraliśmy się uwzględnić również nowy aspekt subiektywnego odczucia dobrobytu, to znaczy mierniki oparte na wynikach badań ankietowych, w których respondenci oceniają swoją ogólną satysfakcję z warunków, w jakich żyją, oraz dzielą się swoimi codziennymi troskami. Takie sondaże, jak się okazuje, dostarczają istotnych i wiarygodnych informacji o dobrobycie, które nie są ujęte w innych wskaźnikach, zwracając uwagę na pomijane często, a ważne aspekty dobrobytu, takie jak więzi społeczne, głos polityczny²⁶ i warunki pracy. Dla przykładu, wszyscy wiemy, że w dzisiejszych czasach utrata pracy jest dla wielu ludzi stratą dużo większą niż sama utrata związanych z tym zarobków; nawet jeśli uda się im potem nadrobić utracone dochody, to nie są w stanie odzyskać normalnego poczucia dobrobytu.

Do obliczenia syntetycznego miernika HDI wykorzystywane są miary obejmujące trzy sfery życia (zdrowia, edukacji oraz dochody ludności). Do pomiaru wskaźnika HDI służą poniższe wskaźniki:

1. średnia długość życia

2. ogólny wskaźnik skolaryzacji brutto dla wszystkich poziomów nauczania
3. wskaźnik umiejętności czytania ze zrozumieniem i pisania tj. wskaźnik analfabetyzmu
4. PKB per capita w USD liczony wg parytetu nabywczego waluty (PPP \$).

A. Monitorowanie, planowanie i prognozowanie zrównoważonego rozwoju miasta;

1. Metody i narzędzia;
2. metoda ekspercka,
3. metoda uspołeczniona
- 4.. analiza SWOT,
4. analiza SMART,
5. metoda struktury logicznej (LFA),
6. metoda aktywnego planowania strategicznego (MAPS).

B . Modele kompleksowego planowania zrównoważonego rozwoju gminy:

1. model Agendy 21.
2. model przyrodniczy.
3. model społeczny
4. model ekonomiczny.
5. model przyrodniczo- społeczny.

Gminy stosują różne modele i różne metody przy

Z perspektywy koncepcji rozwoju zrównoważonego wyjątkową słabość reprezentuje bardzo popularny wskaźnik, jakim jest P K B (produkt krajowy brutto). Wnika to z faktu, że odnosi się on wyłącznie do określenia poziomu jednego z komponentów, który jest tutaj rozpatrywany, czyli rozwoju gospodarczego. Jest to zatem klasyczne podejście do pomiaru i analizy rozwoju. Taki wskaźnik, jak P K B przede wszystkim w żaden sposób nie uwzględnia kształtujących go czynników. Problem polega bowiem na tym, że dla uzyskania określonej wielkości P K B nierzadko zasadniczą rolę mogą odgrywać mechanizmy sprzeczne z ideą zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to np. państw, których gospodarki mają charakter monokulturowy – bazują na eksploatacji (niestety, często prowadzonej poza współczesnymi standardami z zakresu ochrony środowiska) pojedynczych surowców.

W takiej sytuacji szczególnie zagrożona – poprzez wahania rynkowe ceny danego surowca (stanowiące o sytuacji gospodarczej) – wydaje się podstawa tej koncepcji, czyli trwałość rozwoju.

W epoce zrównoważonego rozwoju dużą popularność zyskał sobie H DI (Human Development Index – wskaźnik rozwoju społecznego), który również należy do grupy mierników agregatowych. Jest to syntetyczna miara opierająca się na średniej wskaźników obejmujących podstawowe sfery życia, czyli zdrowie, edukację i dochód na mieszkańca, liczony według parytetu nabywczego waluty (W trosce o pracę ... 2004). Uwzględnia on zatem w sposób pośredni stan środowiska, który w dużej mierze odpowiada m.in. za zdrowie mieszkańców. Pośrednio mówi także o skuteczności wykorzystywania zasobów na cele społeczne.

Zwykle zestawienie państw według poziomu rozwoju gospodarczego (P K B) ze wskaźnikiem rozwoju społecznego (H D I) ujawnia istnienie grupy krajów, których rozwój może nie mieć charakteru zrównoważonego (ryc. 1). Dotyczy to tych państw, w których rezultaty rozwoju w wymiarze ekonomicznym nie są transponowane na rzecz rozwoju społecznego albo też nie odbywa się to w sposób równomierny dla całego społeczeństwa. Można także wskazać sytuacje odwrotne – istnienie grupy państw o relatywnie wysokim poziomie HDI (czyli rozwoju społecznego) w porównaniu z państwami reprezentującymi niski poziom rozwoju gospodarczego wyrażony przez P K B.

Dużą popularność jako miernik określający skumulowaną wielkość popytu na ziemię i wodę w związku z aktywnością człowieka, zyskał opracowany i mierzony przez Global Footprint Network (Ecological Footprint ... 2010) tzw. ekologiczny ślad (ang. Ecological footprint) – ryc. 2. Miernik ten należy rozumieć jako powierzchnię (podawaną w globalnych hektarach gha1) niezbędną człowiekowi dla pozyskania wszelkich zasobów środowiska.

Dotyczy to zarówno samej przestrzeni wykorzystywanej na potrzeby wszelkich kategorii zabudowy czy infrastruktury, jak i obszarów zajmowanych przez ekosystemy poddawane oddziaływaniu człowieka. Z drugiej strony dziełem tej samej sieci jest propozycja pomiaru tzw. biopojemności (ang. biocapacity), czyli wielkości przestrzeni biologicznie produktywnej (odpowiednika podaży ziemskiego ekosystemu

3. Wskaźniki;

Ranking zrównoważonego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego (jST) przygotowany corocznie przez Eugeniusza Sobczaka i Michała Staniszewskiego bierze pod uwagę 15 wskaźników zrównoważonego rozwoju:

1. wydatki majątkowe inwestycyjne per capita,
2. procent wydatków majątkowy inwestycyjnych w budżecie gminy,
3. wydatki na transport i łączność per capita,
4. procent wydatków na transport i łączność w wydatkach budżetu gminy,
5. procent dochodów własnych w dochodach budżetu gminy,

6. liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców;
7. liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców,
8. liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców,
9. napływ ludności na 1000 mieszkańców,
10. odpływ ludności na 1000 mieszkańców,
11. liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na 1000 mieszkańców,
12. procent radnych z wyższym wykształceniem,
13. procent ludności objęty wodociągami
14. procent ludności objęty kanalizacją sanitarną
15. procent ludności objętej oczyszczalnią ścieków

4. Zarządzanie ryzykiem

Podstawowym celem podejmowanych działań w zakresie analizy ryzyka jest wyposażenie określonej społeczności w informacje i wiedzę umożliwiającą dokonanie bilansu zysków i strat dotyczącego danego obszaru działalności ludzkiej. Analiza ryzyka należy również do skutecznego zarządzania ryzykiem, czyli zespołem działań podejmowanych z zamiarem minimalizacji społecznie odczuwalnej niepewności wiążącej się z zagrożeniami, w których przypadku potencjalne straty przewyższają możliwe do osiągnięcia korzyści. W praktyce zarządzanie ryzykiem ma prowadzić do maksymalnego ograniczenia ryzyka i jak najlepszego zabezpieczenia się przed jego negatywnymi skutkami, jeżeli takie nastąpić. Generalnie zarządzanie ryzykiem dotyczy identyfikacji ryzyka, jego oceny, monitorowania, kontrolowania i pomiaru. W zarządzaniu ryzykiem ważne jest określenie kompetencji i ustalenie odpowiedzialności kierowników za poszczególne obszary działalności organizacji.

(gminy, miasta). Ważne też, a może najważniejsze dla organizacji, jest posiadanie sprawnego systemu wczesnego ostrzegania przed zwiększonym ryzykiem

1. planowanie procesu zarządzania ryzykiem,
2. identyfikacja ryzyka,

3. klasyfikacja ryzyka,
4. pomiar ryzyka,
5. planowanie sposobów reagowania na ryzyko,
6. nadzorowanie i kontrola ryzyka.

Część podsumowująca: Ocenianie studentów poprzez sprawdzenie rezultatów pracy na podstawie podłączonych układów i wykonanej dokumentacji.

4. Materiały niezbędne do realizacji ćwiczenia:

1. podręcznik (Aleksander Kuzior, Bartosz Sobotka Zarządzanie zrównoważonym rozwojem miasta w kontekście idei Smart City.
 2. Joseph E. STIGLITZ, Jean-Paul FITOUSSI, Martine DURAND Poza PKB MIERZMY TO CO MA ZNACZENIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO.
 3. Zrównoważony rozwój– wyzwania globalne .Podręcznik dla uczestników studiów doktoranckich. pod redakcją Piotra Trzepacza. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2012
 4. Wprowadzenie do zrównoważonego rozwoju .pod redakcją Adama Drosika, Doroty Heidrich, Magdaleny Ratajczak, warszawa 2022
3. tablica, komputer, projektor

